

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Marjo Kangas & Mira Mustonen

KANNUSTAVAT KOKEMUKSET
-PROJEKTIIN OSALLISTUMISEN
KOKEMUKSIA

Sosiaali- ja terveystieteiden
2019

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Marjo Kangas & Mira Mustonen
Opinnäytetyön nimi	Kannustavat Kokemukset -projektiin osallistumisen kokemuksia
Vuosi	2019
Kieli	suomi
Sivumäärä	64 + 3 liitettä
Ohjaaja	Ahti Nyman

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää Kannustavat Kokemukset -projektiin osallistuneiden maahanmuuttajanuorten kokemuksia projektin vaikutuksista sekä työnhakuun saadusta avusta. Kannustavat Kokemukset -projekti kuuluu Eri-tyishuoltoliittojen järjestö EHJÄ ry:n toimintaan. Tutkimuksessa haluttiin tutkia, millaisen avun maahanmuuttajanuoret kokivat tärkeänä. Lisäksi haluttiin kartoittaa nuorten ajatuksia työllistymiseen liittyvistä haasteista.

Tutkimuksen teoriaosuus keskittyy maahanmuuttajien työllistymiseen ja sen mahdollisiin haasteisiin. Keskeisiä käsitteitä ovat maahanmuuttajat ja työttömyys. Maahanmuuttajien työllistymisen haasteita voivat olla esimerkiksi kielitaidon puutteellisuus, taitojen hyödyntäminen, ylikoulutus tai syrjintä. Tutkimus oli laadullinen ja sen aineiston keruumenetelmänä käytettiin puolistrukturoitua teemahaastattelua, jota analysoitiin käyttäen aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Tutkimus sisälsi myös määrällisen osuuden välimatka-asteikollisen kysymyksen muodossa.

Tutkimustuloksien perusteella voidaan sanoa, että vastaajien työnhakutaidot olivat projektiin osallistumisen jälkeen kehittyneet huomattavasti, muun muassa saadun ohjauksen, neuvonnan ja kannustuksen vuoksi. Kaikki vastaajat kertoivat saaneensa apua työnhakuun ja tärkeimmäksi avun muodoksi osoittautui ansioluettelon tekeminen ja itse työn hakeminen. Suurin osa vastaajista koki, että maahanmuuttajat tarvitsevat lisäapua työllistykseen, erityisesti suomen kielen käyttöön ja työn hakemiseen. Maahanmuuttajanuoret nimesivät tärkeimmiksi avunsaantipaikoiksi Kannustavat Kokemukset -projektin ja TE-toimiston. Suurimmiksi haasteiksi työn saamiselle määriteltiin kielitaidon puutteellisuus sekä rasismi ja ennakkoluulot.

ABSTRACT

Author	Marjo Kangas & Mira Mustonen
Title	Experiences of participating in Kannustavat kokemukset -project
Year	2019
Language	Finnish
Pages	64 + 3 Appendices
Name of Supervisor	Ahti Nyman

The purpose of this bachelor's thesis was to study the experiences of young immigrants on Kannustavat Kokemukset -project, the effect of the project on employment and the support and aid they received. Kannustavat Kokemukset -project is a part of the Federation of Special Welfare Organisation EHJÄ registered association's work. The aim of this thesis was to determine what kind of help the young immigrants felt is important. A further aim was to find out the young immigrants' thoughts regarding the challenges related to employment.

The theoretical part of this study concentrates on the employment of immigrants and its possible challenges. The key concepts are immigrants and unemployment. The challenges of the employment of immigrants can for example be the lack of language skills, utilizing skills, underemployment or discrimination. This thesis was conducted as a qualitative research and the data was collected by using a semi-structured theme interviewing and the data were analyzed by using material-based content analysis. This thesis also contained a quantitative part, which was a question with a measurement scale.

Based on the research results, it can be said that the respondents' job search skills have improved notably, inter alia because of the given guidance, counselling and supporting. All of the respondents told they got help for the job search and the most important forms of help were the making of CVs and the applying for jobs. Most of the respondents felt that immigrants need extra help to get employed, especially with the usage of Finnish language and applying for a job. The young immigrants named the Kannustavat Kokemukset -project and the TE-office as the two of the most important places to get help from. The most difficult challenges with getting employed were the lack of language skills, racism and discrimination.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	8
2	MAAHANMUUTTAJIEN INTEGROITUMINEN	9
	2.1 Työllistyminen integraation osana.....	9
	2.2 Kohdeorganisaation kuvaus	10
	2.3 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite.....	11
	2.4 Aikaisempia tutkimuksia aiheeseen liittyen.....	12
3	MAAHANMUUTTAJIEN TYÖLLISTYMINEN.....	15
	3.1 Maahanmuuttajat.....	15
	3.2 Työttömyys	16
	3.3 Maahanmuuttajien työllistyminen kotoutumisen näkökulmasta	17
	3.4 Maahanmuuttajien työllistymistä edistävät palvelut.....	17
	3.5 Maahanmuuttajien työllistymiseen vaikuttavat tekijät	18
	3.6 Maahanmuuttajien työllistymiseen liittyvät haasteet.....	19
	3.6.1 Taitojen hyödyntäminen sekä ylikoulutus	20
	3.6.2 Kielitaito.....	20
	3.6.3 Lasten hoitovastuun epäsäännöllinen jakautuminen.....	21
	3.6.4 Syrjintä	21
4	TUTKIMUSMENETELMÄ	23
	4.1 Teemahaastattelu.....	24
	4.2 Aineiston litterointi	24
	4.3 Aineiston analysointi	25
	4.3.1 Aineistolähtöisen sisällönanalyysin vaiheet.....	25
	4.3.2 Tulkinta ja johtopäätökset	26
	4.4 Numeerinen mittaaminen.....	27
	4.5 Tilastotiedon tuottaminen	27
	4.6 Tutkimuksen reliaabelius ja validiteetti	28
	4.7 Tutkimuksen eettisyys	29

5	TULOKSET	30
5.1	Kannustavat Kokemukset -projekti.....	31
5.1.1	Kannustavat Kokemukset -projekti kokemuksena.....	31
5.1.2	Apu työnhakuun	32
5.1.3	Muu apu	35
5.1.4	Työnhakutaidot ennen.....	37
5.1.5	Työnhakutaidot nyt	37
5.1.6	Taidoissa tapahtunut muutos.....	39
5.2	Maahanmuuttajien työllistyminen	41
5.2.1	Maahanmuuttajien työllistyminen Vaasassa ja Kokkolassa	41
5.2.2	Lisäavun tarve työllistymiseen.....	42
5.2.3	Keneltä voi saada apua.....	44
5.2.4	Muualta saatu apu	47
5.2.5	Maahanmuuttajien vahvuuksia.....	48
5.3	Työllistymisen haasteet.....	50
5.3.1	Työllistymisen haasteet.....	50
5.3.2	Haasteiden vähentäminen.....	54
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	57
7	POHDINTA.....	60
	LÄHTEET.....	65
	LIITTEET	

KUVIOLUETTELO

Kuvio 1. Kokemukset projektiin osallistumisesta (ilmaisut).	31
Kuvio 2. Projektista saatu apu työnhakuun (ilmaisut).	33
Kuvio 3. Projektista saatu muu apu (ilmaisut).	35
Kuvio 4. Arvosanat työnhakutaidoille ennen projektia (vastaukset)	37
Kuvio 5. Arvosanat työnhakutaidoille projektiin osallistumisen jälkeen (vastaukset).	38
Kuvio 6. Työnhakutaidoille annettujen arvosanojen keskiarvot (vastaukset).	38
Kuvio 7. Muutoksen syyt (ilmaisut).	39
Kuvio 8. Vastaajien ajatukset työllistymisestä Vaasassa ja Kokkolassa (ilmaisut).	42
Kuvio 9. Vastaajien mielipide lisäävun tarpeesta (ilmaisut).	43
Kuvio 10. Vastaajien mielipide avunsaantipaikoista (ilmaisut).	45
Kuvio 11. Vastaajien kokemukset muualta kuin projektista saadusta avusta (ilmaisut).	47
Kuvio 12. Vastaajien mielipide maahanmuuttajien vahvuuksista työelämässä (ilmaisut).	49
Kuvio 13. Vastaajien mielipide työllistymisen haasteista (ilmaisut).	51
Kuvio 14. Vastaajien mielipide haasteiden vähentämisestä (ilmaisut).	54

LIITELUETTELO**LIITE 1.** Teemahaastattelurunko**LIITE 2.** Tutkimustiedote**LIITE 3.** Suostumuslomake

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia Kannustavat Kokemukset -projektiin osallistuneiden nuorten kokemuksia projektiin osallistumisesta sekä heidän ajatuksiaan maahanmuuttajien työllistymisestä Vaasassa ja Kokkolassa. Kannustavat Kokemukset -projekti on Erytishuoltojärjestöjen liitto EHJÄ ry:n toteuttama hanke, joka toimii Vaasan ja Kokkolan alueilla. Kannustavat Kokemukset -projektin tarkoituksena on tukea ja auttaa maahanmuuttajataustaisia nuoria löytämään työ-, työkokeilu- ja harjoittelupaikkoja ja lisätä nuorten työelämätietoutta.

Tutkimuksemme tarkoituksena oli selvittää Kannustavat Kokemukset -projektiin osallistuneiden maahanmuuttajanuorten kokemuksia projektin vaikutuksista sekä työnhakuun saadusta avusta. Tutkimuksessa halusimme selvittää, millaisen avun maahanmuuttajanuoret kokivat tärkeäksi työllistymisen kannalta. Lisäksi haluttiin selvittää nuorten ajatuksia työllistymiseen liittyvistä haasteista.

Aiheen valintaan vaikutti kiinnostuksemme maahanmuuttajatyötä kohtaan sekä tämän hetkisen työnantajamme, Erytishuoltojärjestöjen liitto EHJÄ ry:n, halukkuus tehdä yhteistyötä. Kannustavat Kokemukset -projektipäällikön kanssa käydyistä keskusteluista syntyi idea tehdä tutkimus Kannustavat Kokemukset -projektin asiakkaiden kokemuksista. Aiheen valintaan vaikutti työn ajankohtaisuus. Maahanmuuttajien työllistymisaste on kantaväestöön verrattuna alhainen ja tutkimukset ovat osoittaneet, että maahanmuuttajien työllistymistä lisääviin toimenpiteisiin tulisi panostaa.

Opinnäytetyön aihe rajattiin koskemaan Kannustavat Kokemukset -projektista saatua apua sekä maahanmuuttajanuorten työllistymiseen liittyviä erityispiirteitä. Aikaisempien tutkimusten tarkastelu osoitti sen, että maahanmuuttajanuorten työllistymistä ei ole tutkittu Vaasassa tai Kokkolassa tästä näkökulmasta.

2 MAAHANMUUTTAJIEN INTEGROITUMINEN

Tässä luvussa käydään läpi tutkimuksen aiheen valinnan lähtökohtia, tavoitteita, päätutkimusongelmaa, tutkimuskysymyksiä, aiheen rajausta sekä aikaisempia tutkimuksia aiheeseen liittyen. Luvussa kuvaillaan myös tutkimuksen kohdeorganisaation toimintaa.

2.1 Työllistyminen integraation osana

Maahanmuuttajien integroituminen on ollut tärkeänä tavoitteena viime vuosina monessa maassa, Suomi mukaan luettuna. Suomella ei ole pitkää historiaa maahanmuuttajien vastaanottamisessa, mutta viimeisen 25 vuoden aikana maahanmuuton määrä on kasvanut 7 % vuosittain. Tällainen kasvu on yksi nopeimpia verrattuna muihin OECD-maihin. Vuonna 2015 Suomeen saapui ennätysmäärä, noin 32 000, turvapaikanhakijaa, josta syntyi tarve kehittää kotouttamiskäytäntöjä. Vaikka turvapaikanhakijoiden määrä on pudonnut noin 32 000:sta hakijasta vuoden 2017 hakijamäärään 2100, on Suomella edelleen haasteita suuren turvapaikanhakijamäärän kotouttamisessa. (OECD 2018, 3.)

Nuoret maahanmuuttajat kohtaavat erityisiä ongelmia integroitumisessa. Nuorella iällä maahan saapuvien nuorten on opeteltava uusi kieli ja integroiduttava koulujärjestelmään ajoissa, jotta he voisivat saavuttaa kantaväestöön kuuluvien oppilaiden tason. Niillä nuorilla, jotka saapuvat myöhäisemmällä iällä, mahdollisesti jopa peruskouluiän jälkeen, on usein ongelmia jatkokoulutuspaikan saamisessa. Tällä joukolla voi olla koko elinajan jatkuvia vaikeuksia saada pysyvää työsuhdetta. (OECD 2018, 173.) Maahanmuuttajanuorilla on moninkertainen riski jäädä työn ja opintojen ulkopuolelle (Työ- ja elinkeinoministeriö 2016, 38).

Maahanmuuttajien työttömyys on 2,5-kertainen kantaväestöön verrattuna. Heidän asemansa työmarkkinoilla on monella muullakin mittarilla arvioituna heikompi kuin koko väestön. Maahanmuuttajat päätyvät hitaammin työmarkkinoille ja heidän työttömyysjaksoilla on taipumus pitkittyä useammin kuin kantaväestön. Kotoutuskoulukseen joudutaan odottamaan pitkiä aikoja ja sen loputtua seuraa monesti katkonainen palvelupolku. Myös TE-toimiston palveluja käytetään suppeammin

verrattuna kantaväestöön. Työllistymiselle voi olla esteenä myös heikko osaaminen suomen tai ruotsin kielessä, verkostojen puutteellisuus sekä työnantajien ja yhteiskunnan asenteet. Erot työllistymisessä näkyvät myös sukupuolten välillä maahanmuuttajamiesten työllisyyden ollessa korkeampi kuin naisten. Naisten työllistyminen saavuttaa kuitenkin miesten tason maassa-asumisajan pidentyessä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2016, 38.)

Työn nähdään olevan hyvä tae maahanmuuttajien kotoutumiselle (Eronen, Härmälä, Jauhiainen, Karikallio, Karinen, Kosunen, Laamainen & Lahtinen 2014, 9). Valtion vuosille 2016-2019 laatiman kotouttamisohjelman yhtenä tavoitteena on maahanmuuttajien työmarkkina-aseman parantaminen. On tärkeää keskittyä sellaisiin menetelmiin, joilla pystytään nopeuttamaan maahanmuuttajaryhmien työllistymistä heti työttömyyden alkaessa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2016, 38.)

2.2 Kohdeorganisaation kuvaus

Erityishuoltojärjestöjen liitto EHJÄ ry on vuonna 1983 perustettu valtakunnallinen lastensuojelujärjestö. EHJÄ ry:n toimintaan kuuluu tukitoiminta lastensuojelun jälkihuollon nuorille ja nuorille maahanmuuttajille, ammatillinen perhetyö, lastensuojelun vapaaehtoinen ja ammatillinen tukihenkilötoiminta, vapaaehtoisten tukihenkilöiden sekä tukiperheiden kouluttaminen paikallisten tarpeiden mukaan sekä koulutusten ja seminaarien järjestäminen. Vuodesta 1996 lähtien EHJÄ ry on järjestänyt nuorille maahanmuuttajille tuetun asumisen palveluja, tavoitteena tukea nuoria itsenäistymään ja integroitumaan suomalaiseen yhteiskuntaan. (EHJÄ ry 2017 a.) EHJÄ ry järjestää myös avointa matalan kynnyksen toimintaa maahanmuuttajataustaisille nuorille. Avoimeen toimintaan kuuluvat ryhmät, retket, kurssit sekä erilaiset tapahtumat. Avoimen toiminnan rahoittaa Sosiaali- ja terveysministeriö Veikkauksen tuotoilla. (EHJÄ ry 2017 b.)

EHJÄ ry:n tavoitteita ovat tuottaa yksilöt huomioon ottavia palveluja lastensuojelun ja lastensuojelun jälkihuollon asiakkaille yhteistyössä kuntien ja jäsenjärjestöjen kanssa sekä ehkäistä nuorten ja nuorten aikuisten syrjäytymistä (EHJÄ ry 2017 a).

Kannustavat Kokemukset -projekti on EHJÄ ry:n toteuttama hanke vuosille 2015-2018. Hanke toteutetaan Vaasan ja Kokkolan alueilla. Kannustavat Kokemukset – projektin tarkoituksena on tukea ja auttaa toimita-alueen maahanmuuttajataustaisia nuoria löytämään työ-, työkokeilu- ja harjoittelupaikkoja. Projektiin osallistuvien nuorten kanssa harjoitellaan työnhakutaitoja, kuten CV:n ja hakemuksen tekemistä ja työhaastattelutilanteita. Projektin nuoria työllistävät työnantajat saavat motivoituneita työntekijöitä ja projektityöntekijöiden tuen työsuhteen ajaksi. Työllistämällä maahanmuuttajataustaisia nuoria työnantajat edesauttavat nuorten ja heidän perheidensä integroitumista Vaasan ja Kokkolan seuduille, sillä työjaksolta nuori saa työkokemusta, uusia taitoja sekä suomen kielen harjoitusta. (EHJÄ ry 2017 b.) Kannustavat Kokemukset -projekti on Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (STEA) rahoitteinen. Hankkeelle on myönnetty jatkorahoitusta vuosille 2019-2021 (STEA 2019).

2.3 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite

Tutkimuksen tarkoituksena ja tavoitteina oli:

1. selvittää ja kuvata Kannustavat Kokemukset -projektiin osallistuneiden nuorten kokemuksia projektin kautta mahdollisesti saadusta avusta ja tuesta tuoden näkyväksi projektiin osallistuneiden nuorten kokemuksia projektista ja tätä kautta mahdollisesti kehittää Kannustavat Kokemukset -projektin toimintaa;
2. tuoda näkökulmia yleisesti ottaen siihen, millaisen avun ja tuen maahanmuuttajanuoret saattavat kokea tärkeäksi työllistymisen kannalta;
3. tuoda esiin projektiin osallistuneiden näkemyksiä maahanmuuttajanuorten työllistymiseen vaikuttavista asioista;
4. tuoda esiin maahanmuuttajien työllistymisen mahdollisia haasteita ja tuoda tutkimustietoa aiheen parissa työskenteleville ammattilaisille;
5. kehittää tämän opinnäytetyön kirjoittajien ammatillista kasvua ja lisätä tämän asiakaskunnan erityispiirteiden ymmärtämistä.

Tutkimuksen ollessa laadullinen, ei sen tuloksista voitu tehdä yleistyksiä vaan tavoitteena oli nostaa esille yksilöiden kokemuksia aiheesta.

Tutkimuksen päätutkimusongelmana oli selvittää Kannustavat Kokemukset -projektiin osallistuneiden maahanmuuttajataustaisten nuorten kokemuksia projektin vaikutuksista. Alatutkimuskysymyksillä oli tarkoituksena selvittää:

1. millaisia ajatuksia projektiin osallistuvilla nuorilla on maahanmuuttajanuorten työllistymiseen vaikuttavista tekijöistä;
2. millaisen avun vastaajat kokevat tärkeänä työllistymisen kannalta.

Tässä työssä näkökulma rajattiin projektiin osallistuneiden maahanmuuttajanuorten kokemuksiin, sillä tämä näkökulma oli toimeksiantavan organisaation mielestä tärkeä.

2.4 Aikaisempia tutkimuksia aiheeseen liittyen

Eduskunnan tarkistusvaliokunnan julkaiseman ”Monimenetelmäinen tutkimus kotouttamistoimenpiteiden toimivuudesta” tutkittiin Suomen eri kotouttamistoimenpiteitä ja kotoutumiskoulutuksen merkitystä työllistymisen kannalta sekä muun muassa järjestöjen roolia työllistymisedellytyksiä tukevassa kotouttamisessa. (Ala-Kauhaluoma, Pitkänen, Ohtonen, Ramadan, Hautamäki, Vuorento & Hanna Rinne 2018.)

Työ- ja elinkeinoministeriön verkkojulkaisu ”Maahanmuuttajien työllistyminen – Taustatekijät, työnhaku ja työvoimapalvelut” raportoi tutkimuksesta, jonka tavoitteena oli tarjota tietoa maahanmuuttajien työllisyydestä ja työvoimapalvelujen toimivuudesta. Tutkimus kartoitti maahanmuuttajien osallistumista suomalaisille työmarkkinoille. Raportissa analysoitiin tilastoaineiston avulla sitä, miten maahanmuuttajien työllistyminen kehittyi koulutus- ja työllistämispalvelujen jälkeen. Työvoimapalvelujen toimivuutta tutkittiin haastatteluaineiston avulla. Haastatteluaineisto koostui TE-toimiston virkailijoiden ryhmähaastatteluista ja niissä pyrittiin saamaan tulkintoja tilastanalyysin tuloksille. TE-toimiston palveluiden toimivuutta arvioitiin myös haastatteluissa. (Eronen, Härmälä, Jauhiainen, Karikallio, Karinen, Kosunen, Laamainen & Lahtinen 2014.)

Tilastokeskuksen yhteistyössä Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen ja työterveyslaitoksen kanssa teettämässä julkaisussa ”Ulkomaisista syntyperää olevien työ ja

hyvinvointi” tuotiin esiin tutkimustietoa ulkomaalaistaustaisen väestön työmarkkinatilanteesta, koulutuksesta, kielitaidosta ja elintavoista. (Nieminen, Sutela & Hannula 2015.)

Daniel Moiso on pro gradu -tutkielmassaan ”Experiences of Acculturation and Stress: Young Adult Male Afghan Refugees in Vaasa” käsitellyt maahanmuuttajien haasteita työllistyä Suomessa. Moiso nimeää tutkimuksessaan tärkeimmiksi maahanmuuttajien työllistymisen haasteiksi koulutuksen puutteellisuuden ja ylikoulutuksen. (Moiso 2018.)

Jani Vaajala ja Lotta Sandell tutkivat opinnäytetyössään ”Sosiaalisten kontaktien merkitys maahanmuuttajien työllisyyteen” maahanmuuttajien sosiaalisten kontaktien vaikutusta integroitumiseen ja työllistymiseen. Tutkimuksessa on käytetty Ager & Strangin luomaa kotoutumisen teoreettista viitekehystä. Laadullisen tutkimuksen tutkimuskysymyksien avulla selvitettiin läheisten merkitys maahanmuuttajien työllistymisen kannalta, miten heidän työllistymiseen vaikuttavat erilaiset verkostot sekä mikä on maahanmuuttajan kokemuksen mukaan viranomaisten ja yksityisten palveluntuottajien merkitys heidän työllistymiseensä. (Vaajala & Sandell 2018.)

Teea Köykkäri selvitti opinnäytetyössään ”Suunta työelämään -hankkeen asiakkaiden kokemuksia ja näkemyksiä maahanmuuttajien työllistymisestä Porin seudulla” asiakkaiden kokemuksia kyseisestä hankkeesta. Kvalitatiivisten tutkimusmenetelmin opinnäytetyö pyrki selvittämään asiakkaiden kokemuksia siitä, millaisia haasteita työllistymisessä on juuri Porin seudulla sekä hankkeen vaikuttavuutta. (Köykkäri 2018.)

Matti Luhtaniemi ja Mari Ikonen selvittivät opinnäytetyössään laadullisin tutkimusmenetelmin maahanmuuttajien kokemuksia ja näkemyksiä työllistymisprosessistaan Joensuussa painottuen etenkin Pohjois-Karjalan sosiaaliturvayhdistyksen Kaiku-hankkeen rooliin maahanmuuttajien työllistymisessä. Hankkeen tavoitteena oli lisätä työelämävalmiuksia turvapaikanhakijoilla, jotka ovat työmarkkinoilla ja tätä kautta edistää heidän työllistymistään. Tutkimuskysymyksinä opinnäytetyön tekijöillä olivat kuinka maahanmuuttajat kokevat työllistymisprosessin Joensuussa

ja kuinka Kaiku-hanke edistää maahanmuuttajien työllisyyttä. (Luhtaniemi & Ikonen 2017.)

3 MAAHANMUUTTAJIEN TYÖLLISTYMINEN

Vuonna 2014 tehdystä ”Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi” -tutkimuksesta käy ilmi, että ulkomaalaistaustaisista työllisiä on 64 % kun taas kansuomalaisista työllisiä on 74 %. Maahantulosity vaikutti työllisyysasteeseen, sillä työperäisistä muuttajista jopa 86 % työllistyy. Pakolaistaustaisilla työllistymisprosentti oli vain 39 %. (Nieminen, Sutela & Hannula 2015, 76.)

Tilastokeskuksen laatimasta työssäkäyntitilastosta (2016) selvisi, että vuonna 2016 ulkomaalaistaustaisien osuus työvoiman työttömistä oli 26,0 %. Ulkomaalaistaustaisista työllisistä on 10,5 % työllistynyt yrittäjänä. (SVT 2016.) Maahanmuuttajien suhteellisen suuren osuuden yrittäjyydessä on arveltu olevan lähtöisin heidän mahdollisesti paremmista kyvyistä ottaa riskejä verrattuna kantaväestöön. Yrittäjyys ja sitä kautta itsensä työllistäminen voivat olla joillekin maahanmuuttajille ainoita keinoja työttömyyden välttämiseen. (Forsander 2013, 226.)

3.1 Maahanmuuttajat

Maahanmuuttajalla tarkoitetaan maahan (Suomeen) muuttanutta henkilöä, jonka aikomuksena on jäädä maahan pidemmäksi aikaa. Maahanmuuttajia ovat esimerkiksi turvapaikanhakijat, kiintiöpakolaiset, pakolaiset tai muista syistä Suomeen muuttaneet henkilöt. Turvapaikanhakijalla tarkoitetaan henkilöä, joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta. Turvapaikanhakija saa pakolaisaseman, mikäli hänelle myönnetään turvapaikka. (Maahanmuuttovirasto 2018.) Kiintiöpakolainen eroaa pakolaisesta siten, että kiintiöpakolaiseksi ei voi hakeutua Suomen viranomaisten kautta, vaan kiintiöpakolaiset valitaan YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n Suomelle ehdottamien henkilöiden joukosta pakolaisleireiltä (Infopankki 2018). Maahanmuutolle voi olla myös muita perusteita, kuten työ, opiskelu tai perhesiteet (Sutela & Larja 2015).

Tilastotuotannossa ei ole olemassa määritelmää maahanmuuttajille, vaan niissä on käytössä toisistaan eroavia luokituskäytäntöjä riippuen tilastosta. Määrittävänä tekijänä voi olla esimerkiksi synnyinmaa, vieraskielisyys tai ulkomaan kansalaisuus. Maahanmuuttajista joudutaan käyttämään heitä tutkittaessa erilaisia määritelmiä.

(Eronen ym. 2014, 12.) Laki kotoutumisen edistämisestä määrittelee maahanmuuttajan olevan henkilö, joka on muuttanut Suomeen ja

oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnetyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity taikka jolle on myönnetty oleskelukortti (L30.12.2010/1386).

3.2 Työttömyys

Tilastokeskus määrittelee työttömän henkilön kolmella eri tapaa. Ensimmäinen määritelmän mukaan työttömiä ovat työvoimaan kuuluvat 15-74 vuotiaat henkilöt, jotka ovat olleet työministeriön työnhakijarekisterin mukaan työttöminä vuoden viimeisenä työpäivänä. Toisen määritelmän mukaan henkilö katsotaan työttömäksi, mikäli hän on ollut vuoden työttömänä vähintään kuusi kuukautta. Kolmas määritelmä määrittelee henkilön työttömäksi, mikäli hän on ollut tutkimusta tehdessä työttömänä. (Tilastokeskus 2018 c.)

Työ- ja elinkeinoministeriö tarkastelee tilastoissaan TE-toimistojen työttömiä työnhakijoita. Työttömiksi työnhakijoiksi TE-toimisto määrittelee työttömät työnhakijat sekä lomautetut, lyhennetyllä työviikolla olevat ja työvoiman ulkopuolella olevat työnhakijat. Tilastoja laaditaan kuukausittain. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2018.)

Vaasan kaupunki laatii omaa työttömyysraporttiaan useamman kerran vuodessa. Vaasan kaupungin syyskuussa 2018 julkaisemasta työttömyysraportista selviää, että työttömyysaste oli syyskuussa Vaasassa 7,6 %. Koko maan työttömyysaste oli samana ajankohtana 8,8 %. Syyskuussa 2018 Vaasassa oli 2495 työtöntä. Vaasan seudulla työttömiä oli samaan aikaan 3470. Työttömyysaste oli laskenut 1,9 prosenttiyksikköä vuoden takaisesta tilanteesta. Korkein työttömyysaste oli Kotkassa, jossa se oli 13,4 % ja matalin Seinäjoella, 7,2 %. Vaasan seudulla Vaasassa (7,6 %) oli korkein työttömyysaste ja Mustasaarella matalin (3,8 %). Ulkomaalaistaustaisen väestön työttömyysaste Vaasassa oli syyskuussa 20,5 %, mikä on 11,1 prosenttiyksikköä matalampi kuin kesäkuussa. Kotkassa oli myös korkein

ulkomaalaistaustaisten työttömyysaste (34,4 %) ja matalin Espoossa (17,2 %). (Marttinen 2018.)

3.3 Maahanmuuttajien työllistyminen kotoutumisen näkökulmasta

Suomeen saapuville maahanmuuttajille tehdään henkilökohtainen kotoutumissuunnitelma. Kotoutumissuunnitelmaan kirjattujen toimenpiteiden on tarkoitus edistää maahanmuuttajan integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Kotoutumissuunnitelmissa korostetaan usein työllistymisen tärkeyttä yhtenä integroitumisen osana. (Moiso 2018.)

Lain kotoutumisen edistämisestä (L30.12.2010/1386) tarkoituksena on edesauttaa maahanmuuttajien kotoutumista, antaa tukea siihen ja lisätä maahanmuuttajien mahdollisuuksia olla aktiivisia osallistujia suomalaisessa yhteiskunnassa. Lain tavoitteena on myös edesauttaa tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä lisätä positiivista vuorovaikutusta eri väestöryhmien välillä. Kotoutuminen määritellään olevan maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka pyrkimyksenä on jakaa maahanmuuttajalle tarpeellisia taitoja ja tietoja yhteiskunnasta ja työelämästä samalla tukien hänen mahdollisuuksiaan ylläpitää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Kotouttamisella taas käsitetään viranomaisten ja muiden tahojen toimenpiteitä ja palveluita, joiden pyrkimyksenä on edistää kotoutumista monialaisesti. Kotoutumista edistävät toiminnot ja palvelut järjestetään osana muita kunnallisia peruspalveluita ja työ- ja elinkeinohallinnon palveluja sekä muina toimina, jotka edistävät kotoutumista. Kunnan, työ- ja elinkeinotoimiston sekä muiden viranomaisten vastuulla on ohjeistaa ja neuvoa työelämään liittyvistä asioista sekä kotoutumista edistävästä toimista ja tehtävistä. Maahanmuuttajille järjestetään alkukartoitus Työ- ja elinkeinotoimiston tai kunnan toimesta, joka taas ohjaa heitä eteenpäin tarpeen mukaan muun viranomaisen tai palveluntarjoajan palvelujen pariin tehden yhteistyötä palvelun järjestäjän kanssa. (L30.12.2010/1386.)

3.4 Maahanmuuttajien työllistymistä edistävät palvelut

Työ- ja elinkeinotoimisto vastaa maahanmuuttajien työllistymistä ja kotoutumista edistävästä ja tukevista työvoimapalveluista (L30.12.2010/1386). Tällaisia

työvoimapalveluja ovat erilaiset tieto- ja neuvontapalvelut, asiantuntija-arvioinnit, ammatinvalinta- ja uraohjaus, valmennus, työkokeilut, työvoimakoulutus, työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu, palkkatuki sekä yritystoiminnan käynnistämis- ja kehitystuki (L28.12.2012/916). TE-toimiston palveluvalikoimassa ei ole muuta eroa maahanmuuttajien ja kantaväestön välillä palveluissa kuin kotouttamiskoulutus, joka on ainoa vain maahanmuuttajille erikoistunut palvelu. Kuten muutkin TE-toimiston tarjoamat palvelut, on myös kotouttamiskoulutus muokkailtavissa asiakkaan tarpeiden mukaan. (Eronen ym. 2014, 24.)

Vuonna 2013 tapahtuneen palvelumuutoksen jälkeen TE-toimiston entisistä palveluista yhdistettiin kolme kokonaisuutta: työnhakuvalmennus, uravalmennus ja työhönvalmennus. Työnhakuvalmennuksen tavoitteena on parantaa asiakkaan valmiuksia omaehtoisessa työnhaussa sekä työnhakutaidoissa. Uravalmennuksessa taas pyritään tukemaan asiakasta ammatinvalinnassa ja ratkaista uravalintaan liittyviä kysymyksiä. Uravalmennuksessa otetaan huomioon asiakkaan oma osaaminen ja kartoitetaan realistisia uravaihtoehtoja. Molemmissa edellä mainituissa valmennuksissa on tavoitteena asiakkaan hakeutuminen työn tai ammatillisen koulutuksen piiriin. Työhönvalmennuksessa asiakas saa henkilökohtaista apua. Apua saa työnhakuun ja myös työn saamisen jälkeen työhön sijoittumiseen ja siellä pysymiseen. Työhönvalmentajan palvelut ovat myös työnantajan käytettävissä. (Eronen ym. 2014, 21.)

Myös yrittäjyyspalvelut ovat keskeisiä maahanmuuttajien kohdalla. Starttirahoilla pyritään antamaan tukea työllistymiseen ja yrityksen perustamiseen sekä toimeentuloon yrityksen perustamisen aikana. TE-toimistot tarjoavat myös työnantajien tarpeiden perusteella rekrykoulutuksia, jonka hyväksytysti suorittaneet henkilöt saavat pätevyyden tiettyihin tehtäviin sekä työllistyvät koulutuksen tilanneeseen työnantajiaan. (Eronen y. 2014, 22-23.)

3.5 Maahanmuuttajien työllistymiseen vaikuttavat tekijät

Forsanderin (2013, 243) mukaan maahanmuuttajien työmarkkina-asema on riippuvainen muun muassa heidän ominaisuuksista, työmarkkinoiden rakenteista, taloudellisista suhdanteista sekä kantaväestöön kuuluvien asenteista sekä sosiaalisista

menettelytavoista. Myös poliittiset toimet kuten maahanmuutto- ja kotoutumispolitiikka vaikuttavat maahanmuuttajien työmarkkina-asemaan. Yleisellä huono-osaisuutta torjuvalla hyvinvointipolitiikalla, kuten sosiaali-, asunto ja koulutuspolitiikalla, on myös suuri rooli. Tämä siksi, että etenkin työttömien maahanmuuttajien ja pakolaisten keskuudessa vallitsee koko väestöön suhteutettuna moninkertainen riski huono-osaisuuteen. (Forsander 2013, 243.)

Wreden, Nordbergin ja Forsanderin (2010, 276) mukaan maahanmuuttajien työelämässä kohtaamiin ongelmiin ei voi suhtautua vain työelämän näkökulmasta. Maahanmuuttoa, uuteen asuinympäristöön asettumista ja yhteisöön kiintymistä pitäisi ajatella elämänkulun näkökohdasta yksilöllisenä prosessina, jossa maahanmuuton vuoksi hauraaseen asemaan joutuneet ihmiset koettavat selviytyä arjesta. Keskittymällä maahanmuuttajien työllistämistoimenpiteitä maahanmuuttajien puutteisiin, kuten huonoon kielitaitoon ja kriteerit täyttävän koulutuksen puutteeseen, siirretään huomio pois työelämän rakenteellisista tekijöistä, jotka mahdollisesti estävät työllistymisen. Tällainen seikka on muun muassa kantaväestön maahanmuuttajiin kohdistama vieroksuminen. (Wrede, Nordberg & Forsander 2010, 276.)

Furtado ja Theodoropoulos (2011) tuovat artikkelissaan esille, että iän, koulutuksen, kielitaidon ja muiden taustatekijöiden lisäksi verkostoitumisella saattaa olla vaikutusta maahanmuuttajien työllistymiseen (Busk, Jauhiainen, Kekäläinen, Nivalainen & Tähtinen 2016, 19). Maahanmuuttajien suuri määrä maassa lisää verkostoja sekä tottumista, eikä maahanmuuttajan palkkaaminen ole enää kynnyskysymys (Kervinen 2018). Toisaalta paikkakunnalla, jossa maahanmuuttajataustaisten työllistyminen on heikkoa, voivat sosiaaliset verkostot kantaväestön kanssa edistää maahanmuuttajan työllistymistä (Busk ym 2016, 19).

3.6 Maahanmuuttajien työllistymiseen liittyvät haasteet

Maahanmuuttajien työllistymiseen vaikuttavat eniten maahantulon syy sekä taustamaa. Työn takia maahan muuttaneiden työllisyys on ymmärrettävästi korkea, kun taas pakolaistaustaisilla maahanmuuttajilla työllistyminen on hankalampaa. Pakolaistaustaisilla maahanmuuttajilla työllistyminen ensimmäisen viiden maassaolovuoden aikana on epätodennäköistä ja alle kymmenen vuotta maassa olleiden

työllisyysaste oli 30 prosenttia vuonna 2014. Pakolaistaustaisten maahanmuuttajien suurimmat työllistymisen haasteet ovat puutteellinen kielitaito sekä vähäinen koulutus. (Nieminen ym. 2015, 194.) Suomeen tulleista maahanmuuttajista osa on luku- ja kirjoitustaidottomia myös omalla äidinkielellään, sillä sota-alueilta saapuvilla ei ole välttämättä ollut mahdollisuutta käydä koulua. Valtaosa lukutaidottomista on naisia. (Suomen akateemisten naisten liitto 2018.)

3.6.1 Taitojen hyödyntäminen sekä ylikoulutus

Yksi maahanmuuttajien työllistymisen haaste on olemassa olevien taitojen, työkokemuksen ja koulutuksen hyödyntäminen Suomessa. Ulkomailla hankitun koulutuksen rinnastaminen suomalaiseen koulutukseen ei ole yksinkertaista ja työnantajien on havaittu arvostavan enemmän Suomessa hankittua koulutusta ja työkokemusta. (Eronen, Härmälä, Jauhiainen, Karikallio, Karinen, Kosunen, Laamainen & Lahtinen 2014, 16.)

Korkea koulutus lisää maahanmuuttajien mahdollisuutta työllistyä. Korkeakoulutetut maahanmuuttajat kuitenkin työllistyvät kantasuomalaisia useammin koulutustaan vastaamattomiin töihin. Tätä tilannetta kutsutaan ylikoulutukseksi. Ylikoulutetun henkilön koulutuksella olisi mahdollista työskennellä vaativammissa tehtävissä. THL:n tilastoista selviää, että Suomessa asuvista ulkomaalaistaustaisista 34% on ylikoulutettuja. Ylikoulutus heikentää ylikoulutettujen henkilöiden hyvinvointia sekä elämänlaatua. (Larja 2018.)

3.6.2 Kielitaito

Forsander (2002) kirjoittaa Väestöliitolle tuottamassaan tutkimuksessa, että vähän kielitaitoa ja koulutusta vaativien töiden tarjonta tulee vähenemään lähitulevaisuudessa. Jopa ilman erillistä koulutusta suoritettavat palvelualojen työt vaativat tietyn verran kulttuurillista osaamista, kuten kieltä. (Eronen ym. 2014, 17.) Suomen kieli on vaikea kieli oppia, eikä sitä juurikaan kuule puhuttavan Suomen ulkopuolella. Vaikka maahanmuuttajien suomen kielen opiskelua painotetaan alkuvaiheesta lähtien, on monilla kielen kanssa ongelmia. Nämä ongelmat taas hidastavat pääsyä eteenpäin, opintoihin tai työelämään. (OECD 2018, 16.) Lähtökohdat uuden kielen

oppimiseen eroavat paljon riippuen siitä, minkä ikäisenä, minkä vuoksi sekä millaisesta yhteisöstä, sosiaalisesta asemasta ja elämäntilanteesta maahan muutetaan. Maahanmuuttoon liittyviä kielikysymyksiä miettiessä on otettava huomioon erot niin taustoissa, lähtökohdissa ja tavoitteissa. Kielitaidon kehittyminen ei ole vain yksilöllinen, vaan yhteisöllinen prosessi. Jotta kielitaito voi kehittyä, on maahanmuuttajan oltava ovat tekemisissä enemmistökielen puhujien kanssa myös järjestettyjen opintojen ulkopuolella. Kielitaito aukaisee mahdollisuuksia koulutukseen, yhteisöihin ja työelämään (Latomaa, Pöyhönen, Suni & Tarnanen 2013, 164-183.)

3.6.3 Lasten hoitovastuun epäsäännöllinen jakautuminen

Naisten heikompaan työllistymiseen on arveltu vaikuttavan lasten hoitovastuun epäsäännöllinen jakautuminen naisten ja miesten välillä sekä naisten vähäisempi osallistuminen kotoutumiskoulutukseen (Työ- ja elinkeinoministeriö 2016, 38). OECD:n (2018) julkaisemassa tutkimuksessa nousi esiin Kelan maksaman kotihoiton tuen vaikutukset maahanmuuttajataustaisten naisten ja lasten kotoutumiseen sekä myöhemmin työllistymiseen. Perheelle saattaa olla taloudellisesti yhtä kannattavaa se, onko äiti kotona lasten kanssa vai esimerkiksi työharjoittelussa. Kotoutumisen ja kielen oppimisen kannalta asialla on kuitenkin suuri ero. Mikäli äiti jää moneksi vuodeksi kotiin hoitamaan lapsia, on sillä kauaskantoiset vaikutukset lapselle. Lapsen jäädessä kotiin päiväkotiin menemisen sijasta, menettää hän mahdollisuuden oppia suomen kielen jo pienenä. Tämä taas vaikuttaa myöhemmin lapsen koulumenestykseen sekä työllistymiseen. (OECD 2018, 164.)

3.6.4 Syrjintä

Ennakkoluulot määritellään usein virheelliseksi tai perättömäksi, negatiiviseksi tuomitsemiseksi. Ennakkoluuloja voi olla jonkun ryhmän jäseniä tai koko ryhmää kohtaan. Olemassa olevat negatiiviset stereotypiat sekä tietämättömyys lisäävät ennakkoluuloja. Ennakkoluuloja aiheuttavat stereotypiat johtavat siihen, että ihmiset tekevät tiettyyn ryhmään kuuluvista henkilöistä päätöksiä stereotyyppien perusteella, tutustumatta itse henkilöön. Stereotypiat ovat ongelmallisia rekrytointitilanteissa, sillä ne voivat asettaa työnhakijan huonoon valoon ainoastaan tiettyyn

ryhmään kuulumisen vuoksi, vaikka hän olisikin kyvykäs suoriutumaan hakemastaan työstä. (Larja, Warius, Sundbäck, Liebkind, Kandolin & Jasinskaja-Lahti 2012.)

Yhdenvertaisuuslaissa (L 1325/2014) on asetettu kielto kaikelle syrjinnälle muun muassa iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, vakaumuksen, uskonnon, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä voi olla välitöntä, välillistä tai häirintää. Syrjintä on välitöntä, jos henkilöä kohdellaan henkilöön liittyvällä perusteella epäedullisemmin kuin jostain toista henkilöä olisi kohdeltaisiin samanlaisessa tilanteessa. (L 1325/2014.) Mikäli esimerkiksi työhaussa vaaditaan suomea äidinkielenään puhuvaa henkilöä, vaikka niin hyvää kielitaitoa ei todellisuudessa tarvittaisi kyseisiin työtehtäviin, voi tämä olla maahanmuuttajia syrjivä vaatimus (Makkonen & Koskenniemi 2013, 78). Yhdenvertaisuuslain (L 1325/2014) mukaan työnantaja ei saa ilmoittaessaan avoimesta työpäikasta, virasta tai tehtävästä ilmoittaessaan oikeudettomasti vaatia hakijoilta tässä laissa edellä mainittuja henkilöön liittyviä ominaisuuksia.

Maahanmuuttajataustaisten henkilöiden elinoloihin ja työllistymiseen vaikuttaa oman aktiivisuuden ja yhteiskunnan palveluiden lisäksi kantasuomalaisten toiminta. Maahanmuuttajilta kerättyjen kokemusten perusteella syrjintää esiintyy jossain määrin arjessa, mutta myös työn tai asunnon haussa sekä viranomaisia kohdattaessa. (Kauppinen & Castaneda 2013.) Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimuksesta tuli esille, että TE-toimistossa asioineista syrjintää oli kohdannut 13 prosenttia ulkomaalaistaustaisista (Castaneda, Larja, Nieminen, Jokela, Suvisaari, Rask, Koponen & Koskinen 2015).

4 TUTKIMUSMENETELMÄ

Tutkimus toteutettiin haastatteluina kvalitatiivisin tutkimusmenetelmin. Haastattelut käytiin yksilöhaastatteluina, joissa haastattelurunkona toimivat eri teemat. Haastatteluissa käytettiin myös osittain strukturoitua järjestyslukuasteikollisia eli numeerisia kysymyksiä.

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on kuvata niin sanotusti todellista elämää tutkien kohdetta niin kokonaisvaltaisesti kuin mahdollista. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena ei ole osoittaa todeksi jo olemassa olevia väitteitä, vaan pikemmin löytää taikka tuoda ilmi tosiasioita. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161.) Laadullisessa tutkimuksessa ei ole tarkoitus tehdä yleistyksiä määrällisen tutkimuksen tavoin, vaan tavoitteena on kuvailla ja ymmärtää tutkittavaa ilmiötä syvällisesti. Kvalitatiivisen tutkimuksen tutkimustulosta ei voida yleistää, sillä tulos on pätevä vain tutkimuksen kohteena olleen yksilön osalta. (Kananen 2014, 18-19.)

Tässä tutkimuksessa on käytetty päämenetelmänä teemahaastattelua. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2009, 204) mukaan verrattuna muihin tiedonkeruumenetelmiin, kuten esimerkiksi lomakekyselyyn, on haastattelun etuna sen mahdollisuudet säädellä joustavasti aineiston keruuta tilanteen ja vastaajan mukaan. Haastattelu valitaan monesti siksi, että halutaan alleviivata ihmisen näkeminen tutkimustilanteessa aktiivisena toimijana. Tutkittavalle halutaan antaa tilaisuus kertoa itseään koskevista asioista mahdollisimman vapaasti. Teemahaastattelu voidaan valita tutkimusmenetelmäksi myös siitä syystä, että halutaan selventää saatavia vastauksia sekä syventää saatavaa tietoa kysyen tarpeen vaatiessa lisäkysymyksiä. (Hirsjärvi ym. 2009, 204-207.)

Mikäli jo ennen tutkimusta tiedetään tutkimuksen aiheen tuottavan monitahoisia vastauksia, voidaan päätyä valitsemaan menetelmäksi haastattelu. Haastattelun huonona puolena on se, että se voidaan kokea monin eri tavoin. Jotkut saattavat pitää tilannetta pelottavana tai uhkaavana. Ihmisten taipumus antaa haastattelussa sosiaalisesti hyväksyttäviä vastauksia voi myös mahdollisesti toimia tutkimuksen

luotettavuutta vähentävänä tekijänä. Haastateltavan vastaukset ovat asia- ja tilannesidonnaisia. Vastauksia tulkitessa täytyy ottaa huomioon, että haastateltavat voivat puhua haastattelutilanteessa eri lailla kuin jossain toisessa tilanteessa, eikä tuloksia voi siis yleistää liikaa. (Hirsjärvi ym. 2009, 204-207.)

Tutkimushaastattelujen lajit voidaan jakaa sen mukaan, miten strukturoituja ne ovat ja kuinka kaavamainen haastattelutilanne on. Ne voidaan jakaa strukturoituun haastatteluun eli lomakehaastatteluun, teemahaastatteluun sekä avoimeen eli syvähaastatteluun. (Hirsjärvi ym. 2009, 208-209.)

4.1 Teemahaastattelu

Teemahaastattelu on lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto. Hirsjärvi & Hurme (2001) kuvailevat teemahaastattelua puolistrukturoiduksi haastatteluksi. Teemahaastattelulla voidaan tarkoittaa tutkimuksesta riippuen lähes avoimen haastattelun tyyppistä syvähaastattelua tai lähes strukturoitua lomakehaastattelua. Teemahaastattelussa edetään edeltäpäin valittujen teemojen ja niihin kytkeytyvien täsmäntävien kysymysten varassa. Teemat valitaan tutkimuksen viitekehyksen mukaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75.)

4.2 Aineiston litterointi

Litteroinnilla tarkoitetaan aineiston puhtaaksi kirjoittamista. Aineisto voi olla alun perin kerätty esimerkiksi nauhoitetun puheen muodossa ja tällöin sen puhtaaksi kirjoittaminen tekstinkäsittelyohjelmalla helpottaa aineiston hallitsemista ja analysointia. Litteroinnin tarkkuus riippuu tutkimusongelmasta ja siitä, millä tavalla kielen suhtaudutaan. Jos kieltä ei ole tarkoitus analysoida sen hienosyitä myöden, ei litteroinnin tarvitse sisältää välttämättä tiettyjen erityisten litterointimerkkien käyttöä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2009,222) mukaan litterointi voidaan tehdä aineistosta valikoiden esimerkiksi teemojen mukaan taikka koko kerätystä aineistosta, kun taas Saaranen, Kauppinen ja Puusniekan (2006) mukaan ensisijaista on, että kaikki puhutut lauseet ja virkkeet kirjoitetaan ylös.

4.3 Aineiston analysointi

Laadullisen tutkimuksen analyysi jaetaan Tuomen ja Sarajärven (2009, 95) mukaan usein induktiiviseen ja deduktiiviseen analyysiin. Induktiivisessa analyysissä tutkija ei päättää, mikä on tärkeää, vaan pyrkii tutkimuksellaan paljastamaan odottamattomia asioita. Sen vuoksi tutkimuksen lähtökohtana ei ole jonkin teorian tai hypoteesin testaaminen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164.) Induktiivisessa analyysissä käytetään päättelyssä yksittäisestä yleiseen -logiikkaa. Deduktiivisesta päättelyn logiikasta taas puhutaan, kun on kyse siitä, että päättely etenee yleisestä yksittäiseen väitteeseen. Laadullisen aineiston analyysi voidaan jaotella myös aineistolähtöiseen, teoriaohjaavaan ja teorialähtöiseen analyysiin. Tässä jaottelussa otetaan paremmin huomioon analyysin tekoa ohjaavat asiat. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 95-99.)

Sisällönanalyysi on yksi analyysimenetelmä, jolla pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus, joka on tiivistetty ja yleisessä muodossa. Sisällönanalyysillä voidaan käsitteenä tarkoittaa niin itse sisällönanalyysiä kuin sisällön erittelyä, vaikkakin voitaisiin puhua sisällönanalyysistä ja sisällön erittelystä eri asioina. Sisällön erittely tarkoittaa dokumenttien analyysiä, jossa kuvaillaan esimerkiksi tekstin sisältöä kvantitatiivisesti. Kun puhutaan sisällönanalyysistä, käsitetään tällä tarkoitusta kuvailla sisältöä sanallisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103-106.)

4.3.1 Aineistolähtöisen sisällönanalyysin vaiheet

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin ensimmäinen vaihe on analysoitavan informaation eli datan pelkistäminen. Pelkistämällä käsitetään tiedon tiivistämistä tai pilkkomista osiin karsien aineistosta tutkimukselle epäolennaiset asiat. Alkuperäisilmaisut muotoillaan pelkistetyiksi ilmaisuiksi. Seuraava vaihe on aineiston klusterointi eli ryhmittely, jossa pelkistetyt ilmaukset ryhmitellään alaluokiksi. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109-111.) Klusteroinnissa etsitään aineistosta samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Samaa tarkoittavat käsitteet ryhmitellään ja yhdistetään luokaksi, jolle annetaan ryhmän kaikkia ilmauksia kuvaava yhteinen käsite. Yksittäiset faktorit sisällytetään siis yleisimpiin käsitteisiin aineiston samalla

tiivistyen. (Hämäläinen 1987, Dey 1993, Cavanagh 1997 Tuomen & Sarajärven 2009, 108-110 mukaan.) Kolmannessa vaiheessa, abstrahoinnissa, eritellään tutkimuksen kannalta olennainen tieto ja muodostetaan tämän valikoidun tiedon perusteella teoreettisia käsitteitä. Klusteroinnin katsotaan olevan osa abstrahointia. (Hämäläinen 1987, Dey 1993, Cavanagh 1997 Tuomen & Sarajärven 2009, 111 mukaan.) Abstrahointi on vaihe, jossa empiirinen aineisto liitetään teoreettisiin käsitteisiin ja esitetään tuloksissa aineistosta muodostettu malli, käsitejärjestelmä, käsitteet tai aineistoa kuvaavat teemat. Myös luokittelujen pohjalta muodostetut kategoriat tai käsitteet ja niiden sisällöt kuvataan tuloksissa. Tehdessä johtopäätöksiä, tutkija pyrkii saamaan selville, mitä asiat tutkittaville tarkoittavat. Tutkittavien ymmärtäminen heidän omasta lähtökohdastaan onkin tavoitteena analyysin kaikissa vaiheissa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 112–113.) Sisällönanalyysissä voidaan myös kvantifioida aineisto luokittelun ja kategorioiden muodostamisen jälkeen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 120).

4.3.2 Tulkinta ja johtopäätökset

Tutkimuksen analysoinnin jälkeen seuraa tulkinta, joka tarkoittaa analyysin tuloksien pohdintaa sekä johtopäätöksiä tekemistä. Tällöin selkiytetään aineistossa esiin nousevia merkityksiä ja pohditaan muun muassa tutkittavien kielellisiä ilmaisuja. Pyrkimyksenä on luoda lopulta synteesejä tutkimuksen tuloksista, sillä analysointi ei ole riittävä tae kertomaan niistä. Synteetit antavat selkeästi vastaukset asetettuihin tutkimuksen ongelmiin ja yhdistävät pääasiat yhteen. Kootut synteetit ovat perusta johtopäätöksille. Tutkija pohtii tuloksien merkitystä kyseisellä tutkimusalueella, mutta myös niiden mahdollisia merkityksiä yleisellä tasolla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 229-230.)

Tuloksia tulkittaessa on pohdittava mahdollisia tulkintaongelmia. Ne voivat liittyä esimerkiksi siihen, että tutkijan oma kielenkäyttö saattaa vaikuttaa tutkimuksen tuloksiin. Tutkimuslauseen tulkinta voi vaihdella sen mukaan, lukeeko sitä tutkija, tutkittava tai lukija. Tutkijan onkin siis hyvä harkita eri tulkintoja. Tulkinnat liittyvät myös tutkimuksen validiteettiin eli siihen, onko tutkimus pätevä mittaamaan

sitä, mikä on tarkoituksena, sillä tulkittaessa pohditaan juuri tätä pätevyyttä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 230.)

4.4 Numeerinen mittaaminen

Tilastot perustuvat siihen, että kerätään jostain asiasta toistuvasti havaintoja. Havaintoja voidaan kerätä esimerkiksi kyselyllä. Koska vastaajat vastaavat kyselyssä samoihin kysymyksiin, voi vastauksia eli havaintoja vertailla keskenään. Kyselystä saadut havainnot muodostavat havaintoaineiston, joka pelkistetään mittaluvuiksi ja mittaluvut esitellään taulukkoina ja tilastokuvioina. Tilastoaineiston keruussa ja muokkauksessa tulee käyttää tilastotieteiden piirissä kehitettyjä käsitteitä ja menetelmiä. (Tilastokeskus 2013 a.)

Mittaus tapahtuu erilaisia mitta-asteikkoja käyttäen. Mitta-asteikkojen päätyyppejä ovat laatueroasteikko, järjestysasteikko, välimatka-asteikko sekä suhdeluasteikko. Välimatka-asteikko on yksi mittaamisen asteikoista. Välimatkan mittaaminen välimatka-asteikolla on numeerista mittaamista ja numeeristen muuttujien avulla voidaan suorittaa laskutoimituksia. Välimatka-asteikon nimessä olevalla ”välimatkalla” viitataan siihen, että siirryttäessä asteikolla edellisestä seuraavaan asteikon pisteeseen, siirrytään aina täsmälleen saman verran. Esimerkkinä välimatka-asteikon muuttujasta voidaan käyttää syntymävuotta, jonka mittayksikkö on yksi vuosi edellisestä seuraavaan. (KvantiMOTV 2007.)

4.5 Tilastotiedon tuottaminen

Tilastotiedon tuottamisessa on viisi vaihetta. Vaiheet ovat tilaston suunnittelu, tiedon hankinta sekä sen muokkaus, analyysi ja jakelu. Perusteellinen suunnitelma tukee tilaston teon onnistumista ja sen avulla voidaan myös korjata mahdollisia virheitä. Tiedon keräämisen voi suorittaa haastattelulla. Haastattelija voi auttaa vastaajaa esimerkiksi hankalien käsitteiden ymmärtämisessä. On kuitenkin tärkeää, ettei haastattelija painosta tai johdattele vastaajaa vastaamaan haluamallaan tavalla. Tiedon muokkaamisella voidaan tarkoittaa esimerkiksi aineiston epätäydellisyyden korjaamista painottamalla aineistoa. Imputoinnilla tarkoitetaan puuttuvien tietojen arviointia. Tietoa voidaan kerätä eri mittareista yhteen indikaattoriksi tai indeksiksi,

jotka kuvaavat tietoa yleisemmästä asiasta. Virheiden hakemista ja korjausta nimitetään editoinniksi. Tietoja voi myös luokitella havaintojen tilastollista käsittelyä varten. Tilastoaineiston analyysin päämääränä on arvioida, mikä on tutkittavien ilmiöiden osa perusjoukossa, pelkistää tietoa, osoittaa havaintoaineistossa vallitsevia suhteita ja esittää tulokset havainnollisessa muodossa. Satunnaisesti kerätyn otoksen koko vaikuttaa siihen, kuinka tarkkoja arvioita perusjoukosta voidaan esittää. Täytyy myös selvittää satunnaisvirheen merkitys aineistossa. Tilastotieto esitellään taulukkoina sekä tilastokuvioina. (Tilastokeskus 2013 b.)

4.6 Tutkimuksen reliabelius ja validiteetti

Tutkimuksen luotettavuutta pyritään arvioimaan kaikissa tutkimuksissa. Tutkimuksen reliabeliudella käsitetään mittaustulosten toistettavuutta ja sen kykyä antaa tuloksia, jotka eivät perustu sattumaan. Reliabeliutta pystytään todeta eri menettelytavoilla. Tutkimuksen tulosta voidaan pitää reliabelina, mikäli esimerkiksi kaksi arviointia tekevää päätyy samaan tulokseen tai jos samaa henkilöä tutkiessa eri keroilla päädytään samaan tulokseen. Tutkimuksen validiteetti tarkoittaa käsitteenä tutkimuksen pätevyyttä eli mittarin tai tutkimusmenetelmän kykyä mitata tarkalleen sitä, mitä oli tarkoituksenakin mitata. Mittarit voivat mahdollisesti aiheuttaa tutkimusvirheitä, sillä ne eivät aina anna tietoa siitä, mitä tutkija luulee tutkivansa. Tutkimukseen osallistujat ovat voineet esimerkiksi käsittää kysymykset eri tavoin kuin tutkija oli suunnitellut. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231-232.) Saaranen-Kauppinen ja Puusniekan (2006) mukaan yksinkertaistettuna validiteetissa on kyse siitä, onko tutkimuksen tulokset ja päätelmät niin sanotusti oikeita (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006).

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta parantaa tutkijan tarkka kertomus tutkimuksen toteuttamisen kaikista eri vaiheista. Tutkija kuvaa esimerkiksi aineiston tuottamisen taikka haastattelujen olosuhteita ja paikkoja. Tutkija tuo ilmi myös haastattelujen keston, mahdolliset häiritsevät tekijät, virheelliset tulkinnat haastatteluista sekä itsearviointin. Myös laadulliseen aineiston analyysiin keskeisesti liittyvien luokittelujen syntyminen on seikka, mistä tulee kertoa lukijoille perusteluineen. Tuloksien tulkinnassa on kerrottava tarkasti perustelut tulkinnoille havainnollistaen

niitä esimerkiksi suorilla haastatteluotteilla. Validiteettia voidaan täsmentää käyttämällä montaa eri menetelmää – oli kyse sitten kvalitatiivisesta tai kvantitatiivisesta tutkimuksesta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 232-233.)

4.7 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksia ohjaa sääntöetiikka, joka sisältää sellaista normistoa, joka ohjaa tutkimustoimintaa. Tämä normisto käydään läpi lainsäädännössä, erilaisissa asiakirjoissa ja ohjeissa. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuksia ohjaavat normistot koostuvat muun muassa laista potilaan asemasta ja oikeuksista 789/1992; 653/2000; 411/2001 ja laista sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000. (Opinnäytetyön eettiset suositukset 2018.) Tutkimusta tehdessä tulee huomioida monia eettisiä kysymyksiä. On tunnettava tiedon hankintaan ja julkistamiseen liittyviä yleisesti hyväksytyjä tutkimuseettisiä periaatteita sekä noudatettava hyvää tieteellistä käytäntöä. Tutkimuksessa on muun muassa oltava lähtökohtana ihmisarvon kunnioittaminen ja pyrittävä kunnioittamaan ihmisen itsemääräämisoikeutta ja antaa hänen itse päättää osallistumisestaan tutkimukseen. On myös otettava selvää osallistujien suostumuksen hankkimisesta tutkimukseen, siitä, minkälaista informaatiota heille jaetaan ja mahdollisista riskeistä, joita heidän osallistumisensa tutkimukseen voisi sisältää. Eettisyyteen liittyy myös periaatteet siitä, että toisten tekstiä ei saa plagioida. Tutkimuksen tuloksista ei saa tehdä yleistyksiä ilman kriittistä tarkastelua eikä tutkimuksesta raportointi saa johtaa harhaan vaan sen on oltava huolellista. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 23-26.)

5 TULOKSET

Tutkimuksen aineisto hankittiin haastattelemalla Kannustavat Kokemukset –projektiin osallistuneita maahanmuuttajanuoria. Haastattelut toteutettiin EHJÄ ry:n tiloissa Vaasassa ja Kokkolassa ja ne nauhoitettiin litteroimista ja analysointia varten. Tutkimus rajattiin koskemaan henkilöitä, joilla on ollut projektin kautta tapauksia vähintään neljä kertaa. Tämä siksi, että heille olisi kertynyt riittävästi kokemusta projektista tutkimuksen kannalta. Lisäksi kriteerinä oli, että henkilö asuu edelleen Vaasassa tai Kokkolassa, jotta häntä olisi mahdollista haastatella. Haastateltavan tuli myös olla täysi-ikäinen. Kriteerit täyttäviä henkilöitä löytyi 25. Tästä ryhmästä valittiin 12 haastateltavaa käyttäen systemaattista satunnaisotantaa, eli valitsemalla listasta joka kolmas henkilö. Listan loputtua palattiin alkuun ja valittiin joka kolmas. Tavoitteena oli löytää 8-10 haastateltavaa. Osa haastateltavista perui eri syistä ja lopulta haastatteluista toteutui 9. Haastattelut tehtiin viikoilla 49-51 ja ne olivat kestoltaan puolen tunnin ja tunnin väliltä. Haastatteluista suurin osa tehtiin suomeksi ja osa englanniksi.

Toinen opinnäytetyön tekijöistä oli ollut mukana projektissa ja on sitä kautta työskennellyt osan haastatteluun osallistuneiden kanssa. Haastatteluissa oli paikalla joko molemmat tai vain toinen opinnäytetyön tekijöistä, riippuen siitä, oliko projektissa työskennellyt työntekijä tavannut haastateltavaa aiemmin. Tällä menetelmällä pyrittiin siihen, että haastateltava vastaisi kysymyksiin mahdollisimman todennukaisesti, ilman aikaisempien kokemusten vaikutusta.

Teemahaastatteluna toteutetun haastattelun kysymykset olivat kolmen eri teeman alla, joita olivat 1) Kannustavat Kokemukset -projekti 2) maahanmuuttajien työllistyminen ja 3) työllistymisen haasteet (Liite 1). Vastauksien litteroinnin jälkeen haastattelut analysoitiin sisällönanalyysilla pelkistäen materiaalin ilmaisuja ja etsien aineistosta samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia ja luoden niistä ala- ja pääluokkia. Luokittelun jälkeen aineisto kvantifioitiin eli ilmaisujen määrät laskettiin ja ne kerrotaan kunkin ilmaisun kohdalla sulkeissa. Välimatka-asteikon avulla mitatut vastaukset ilmaistiin pylvästaulukoissa (Kuviot 4-6) arvosanan ja vastausten määrrien mukaan. Vastaajien antamista arvosanoista laskettiin myös keskiarvot

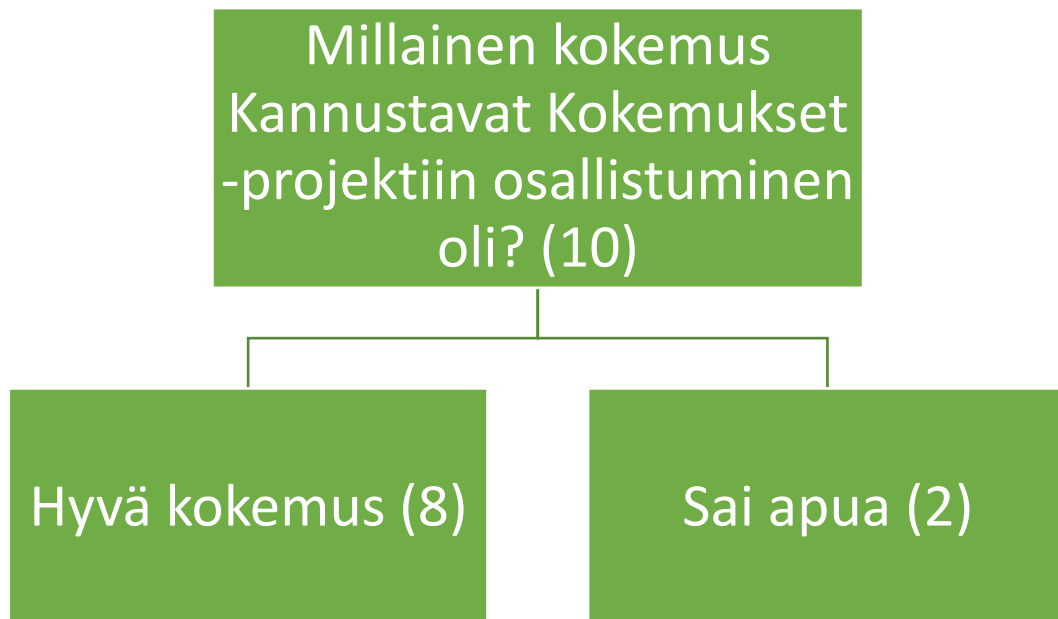
vastausten vertailua varten. Kuvioissa on ilmoitettu suluissa ilmaisujen määrät kutakin pääluokkaa kohden.

5.1 Kannustavat Kokemukset -projekti

Teemassa Kannustavat Kokemukset -projekti kartoitettiin vastaajien kokemuksia projektiin osallistumisesta. Vastaajilta kysyttiin myös, olivatko he saaneet apua työnhakuun tai muuta apua. Vastaajia pyydettiin myös arvioimaan työnhakutaitojaan asteikolla 1-10 ennen projektiin osallistumista sekä projektiin osallistumisen jälkeen. Lopuksi kysyttiin, mistä vastaajat ajattelivat mahdollisen muutoksen johtuneen.

5.1.1 Kannustavat Kokemukset -projekti kokemuksena

Haasteltavilta kysyttiin, millainen kokemus Kannustavat Kokemukset -projekti oli ollut. Ilmaisuja saatiin yhteensä kymmenen (ks. kuvio 1.).

Kuvio 1. Kokemukset projektiin osallistumisesta (ilmaisut).

Hyvä kokemus. Enemmistö vastaajista oli kokenut projektin hyväksi.

”Kävelin TE-toimistolle tämän työttömyystuki kautta mutta kun juttelin TE-toimiston kanssa, he sanoivat, ehkä Ehjä voisi auttaa. Minä sanoin, että okei

(projektityöntekijä) on siellä ja on mukava ja siellä on työntekijä, joka tunnisti (projektityöntekijän). Hän soitti (projektityöntekijälle) ja (projektityöntekijä) vastasi sovimme ajan, koska minä voin tulla. Ehjä on hyvä, he ovat valmis auttamaan minua. Oli hyvä ja minä olin iloinen. He auttoivat minua hakemaan töitä.”

”Mun mielestä se oli tosi hyvä, koska oli helpompi saada töitä sitä kautta.”

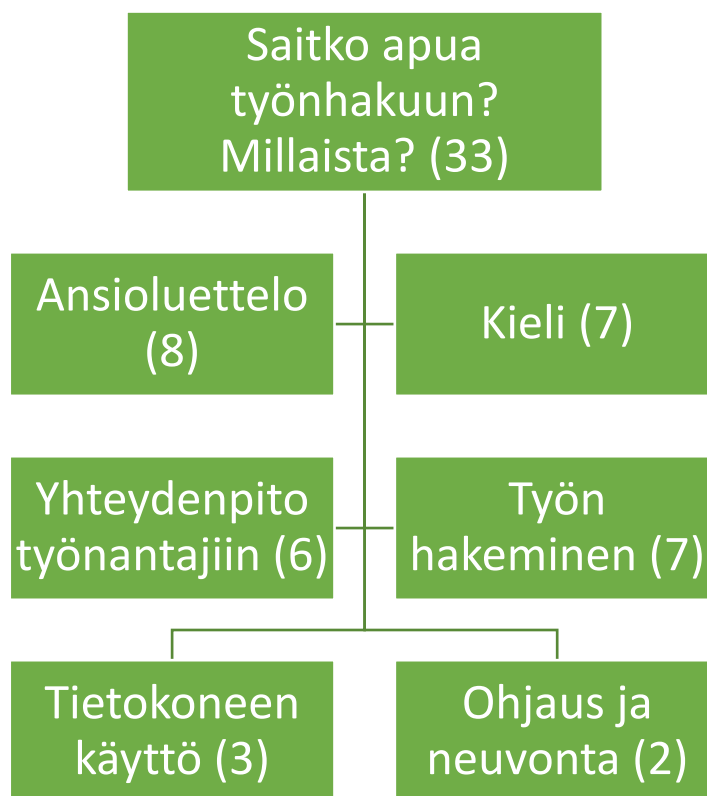
Sai apua. Osa vastaajista vastasi saaneensa projektista apua.

”Mä voin sanoa itseasiassa, että se auttoi tosi paljo. Ja sitte mä sain kesätyön, Ehjän kautta.”

Suurin osa vastaajista kuvaili projektia siten, että siihen osallistuminen oli hyvä kokemus. Osa vastaajista kuvaili projektia avuliaaksi.

5.1.2 Apu työnhakuun

Teemahaastattelussa kartoitettiin, millaista apua osallistujat saivat työnhakuun, jos saivat. Kaikki haastateltavat sanoivat saaneensa apua. Ilmaisuja saatiin 33 (ks. kuvio 2.).

Kuvio 2. Projektista saatu apu työnhakuun (ilmaisut).

Ansioluettelo. Ansioluetteloon liittyvät ilmaisut olivat yleisin vastaus pyydetessä kuvailemaan projektista saatua apua työnhakuun.

”Me tehtiin mun CV, et mulla olis ollut varmasti paljon huonompi CV, jos mä en olis käyny täällä.”

”Sain apua toi CV:n kirjoittaminen.”

Kieli. Osa vastaajista koki saaneensa apua kielenkäyttöön, kuten kirjoittamiseen ja puhumiseen.

”...miten kirjoitetaan sanoja oikein, koska sanoja minä kirjoitin väärin. Joskus sitten välilyöntejä, kaikkea. Olin täällä ja hän auttoi, miten minä kirjoitan hienosti ja niinku virallisesti.”

”Ehkä mä voin sanoa, että suomen kieli. Jos mä puhun niiden kanssa, kirjoitan ja saan jotain.”

Työn hakeminen. Enemmistö vastaajista kuvaili työnhakuun saatua apua vastauksissaan erilaisten työnhakuun liittyvien ilmaisujen muodossa.

”Me ollaan haettu yhdessä erilaisia työpaikkoja.”

”(Projektityöntekijän) kanssa yritimme hakea töitä, teimme paljon työhakemuksia...Me yritimme oikeasti niin paljon.”

”...sit on haettu työpaikkoja.”

Tietokoneen käyttö. Osa osallistujista kertoi saaneensa työnhakuun apua tietokoneen käytön kautta.

”Teimme tietokoneella.”

”Hän auttaa välillä tietokoneella, että tallentaa lisää kursseja, liittää CV:seen.”

Yhteydenpito työnantajiin. Kuvaillessaan työnhakuun saatua apua, yli puolet mainitsi asioita liittyen yhteydenpitoon työnantajien kanssa.

”Esimerkiksi työnantajat, kun me lähetimme ensin viestin, että kun me näimme sen viestin, että ne tarvii työntekijää, me kirjoitettiin, että miten kirjoitetaan, hei, olen minä olen (haastateltavan nimi). Tai miten aloitetaan ja vähän niinku sitten ystävällisin terveisin tai ei vain se t: (haastateltavan nimi).”

”Hän soitti minun puolesta yrityksille, joilla voi olla töitä ja ilmoitti minulle, mitä ne kertoivat. Ja kysyi, voimmeko hakea sitä työpaikkaa tai voimmeko soittaa.”

”Kuinka olla vuorovaikutuksessa työnantajien kanssa. Se on mitä me saamme.”

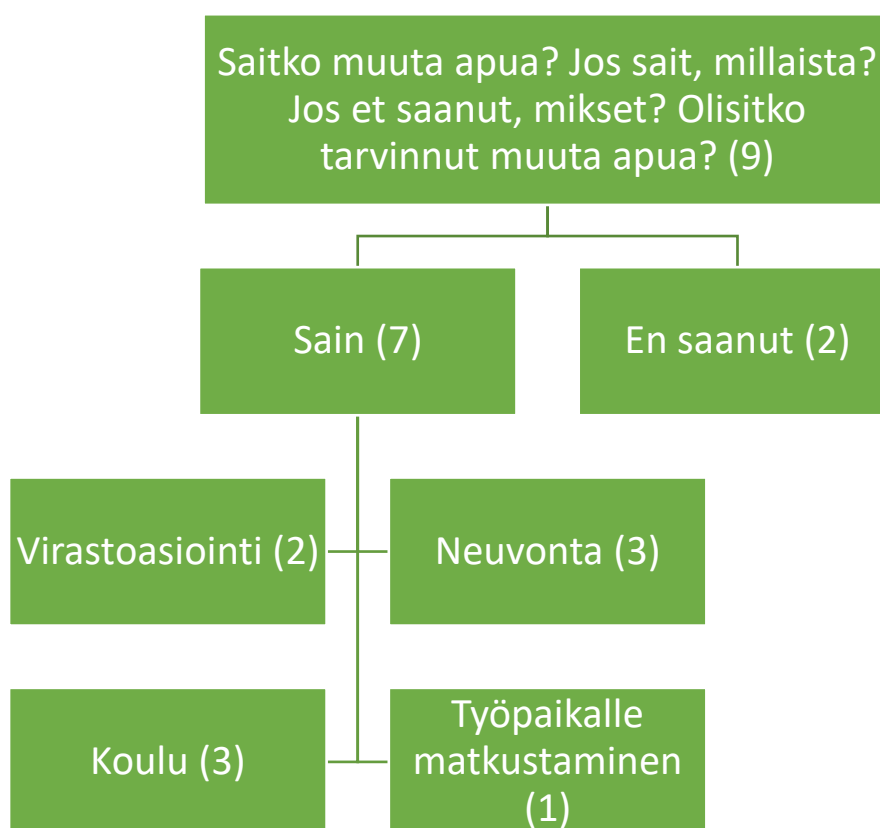
Ohjaus ja neuvonta. Osa ilmaisuista koski ohjausta ja neuvontaa.

”Pääasiallinen apu on ohjausta tai neuvontaa siihen, mistä voimme saada työn, mistä voimme hakea sitä.”

Kannustavat Kokemukset -projektista saatu apu liittyy projektin tarkoitukseen ja tavoitteisiin (ks. luku 2.2). Kaikki vastaajat kertoivat saaneensa apua työnhakuun. Tärkeimmiksi saadun avun muodoiksi nousi ansioluettelon tekeminen sekä itse työn hakeminen. Myös apua kielen kanssa, tietokoneen käyttämisessä, yhteydenpidossa työnantajiin sekä ohjaus ja neuvonta koettiin tärkeiksi.

5.1.3 Muu apu

Teeman Kannustavat Kokemukset -projektin alla kysyttiin myös sitä, ovatko vastaajat saaneet projektista myös muuhun kuin työnhakuun liittyvää apua. Kysymyksen millaista saatiin 9 ilmaisua. (ks. kuvio 3.).

Kuvio 3. Projektista saatu muu apu (ilmaisut).

Sain apua. Pääluokka *Sain apua* voitiin jakaa alaluokkiin koulu, neuvonta, virastoasiointi ja työpaikalle matkustaminen.

Koulu. Osa vastaajista mainitsi saaneensa apua kouluun liittyen.

”Koulujutuissa, ei vain työ. Hän on auttanut koulujutuissa. Tehty koulutehtäviä.”

”Koska tätä (koulutuksen nimi) hän auttoi hakemaan sitä. Hän katsoi tietokoneelta tämä, tämä ja tämä, täällä tarjotaan ja hän soitti sitten. Minä sanoi ai tuo voi olla hyvä. Sitten tulin tänne ja täytimme hakemuksen täällä. Sitten minä pääsin sinne koulutukseen.

Neuvonta. Vastaajista osa kertoi saaneensa neuvontaa ja keskusteluapua projektista.

”Meillä on joitain henkilökohtaisia ongelmia, niin saimme apua projektista.”

”Mä tarvin aina apua ja mä kysyn häneltä ja hän auttaa.”

Virastoasiointi. Osa ilmaisuista koski virastoasiointia.

”Kyllä sain vaikka tehtävään, mikä tulee TE-toimiston, sain siihen apua.”

”...paperiasioita... Kansallisuusasioihin... Ihan kaiken!”

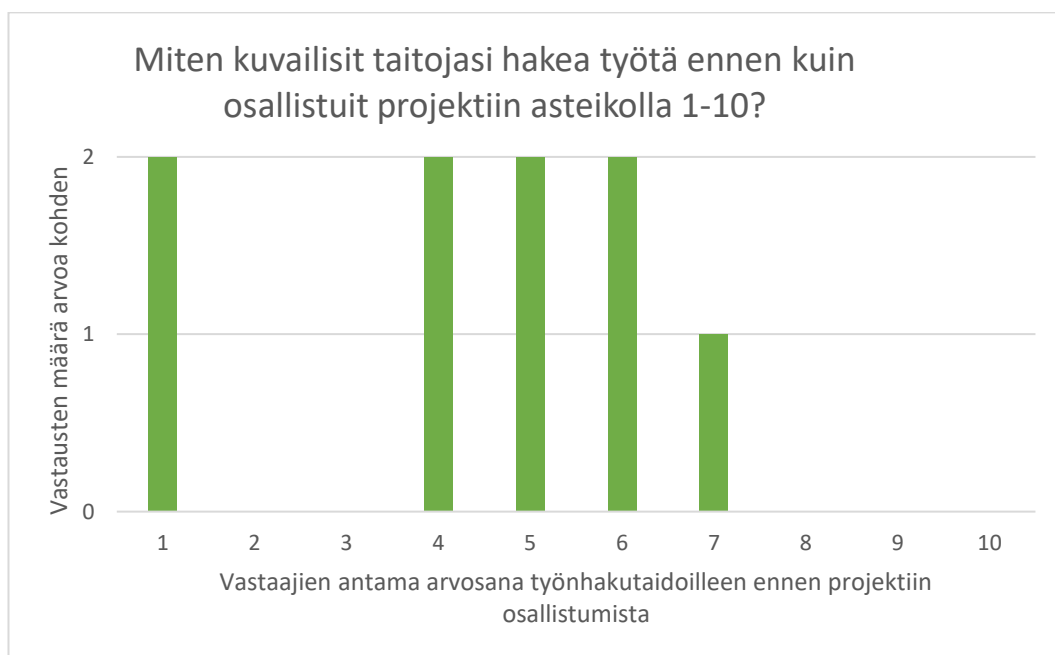
En saanut. He, jotka eivät olleet saaneet apua muuhun kuin työnhakuun, kertoivat, etteivät olleet tarvinneet sitä:

”Mä tarvin vaan työapua ja oon saanu.”

Vastaajilta kysyttiin, olivatko se saaneet apua muuhun, kuin työnhakuun. Osa vastaajista oli saanut apua kouluasioihin, henkilökohtaisiin ongelmiin sekä virastoasiointiin. Osa vastaajista eivät olleet saaneet muuta kuin työnhakuun liittyvää apua, mutta kertoivat, etteivät olleet tarvinneet muuta apua.

5.1.4 Työnhakutaidot ennen

Haastattelussa pyydettiin vastaajia arvioimaan työnhakutaitojaan asteikolla 1-10 ennen projektiin osallistumista. Kaikki 9 vastausta on merkitty alla olevaan kuvioon (ks. kuvio 4.).

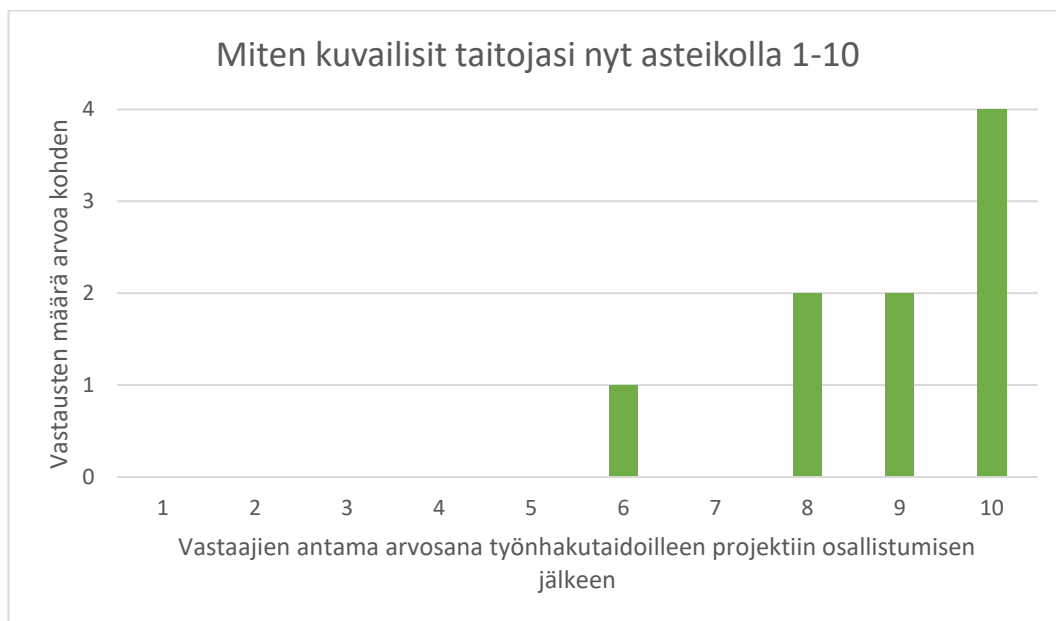

Kuvio 4. Arvosanat työnhakutaidoille ennen projektia (vastaukset)

Vastaajat antoivat työnhakutaidoilleen arvosanoja asteikolla 1-10. Matalin annettu arvosana oli 1 ja korkein 7. Arvosanojen keskiarvo oli 4,3.

5.1.5 Työnhakutaidot nyt

Vastaajia pyydettiin arvioimaan työnhakutaitoja projektiin osallistumisen jälkeen asteikolla 1-10. Kaikki 9 vastausta on merkitty alla olevaan kuvioon (ks. kuvio 5.).

Kuvio 5. Arvosanat työnhakutaidoille projektiin osallistumisen jälkeen (vastaukset).

Kaikkien vastaajien kohdalla muutosta oli vastausten perusteella tapahtunut. Matalin annettu arvosana oli 6 ja korkein 10. Projektiin osallistumisen jälkeen arvosanojen keskiarvo oli 8,8.

Alla olevaan kuvioon (ks. kuvio 6.) on laskettu vastausten keskiarvot.

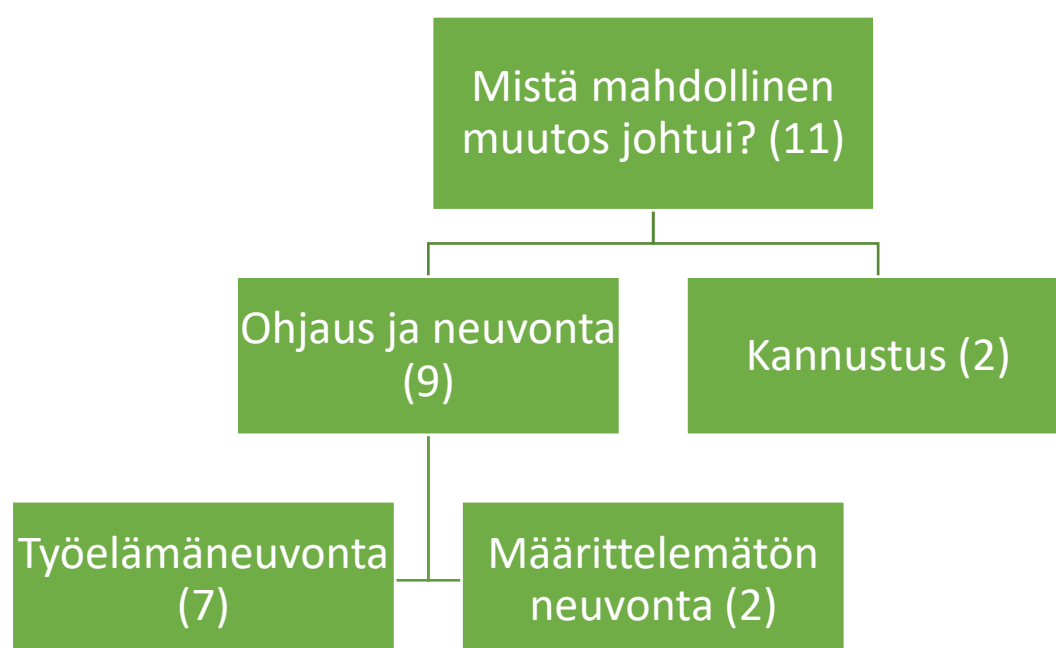

Kuvio 6. Työnhakutaidoille annettujen arvosanojen keskiarvot (vastaukset).

Vastaajien työnhakutaidoilleen antamien arvosanojen keskiarvo oli ennen projektiin osallistumista 4,3. Projektiin osallistumisen jälkeen arvosanojen keskiarvo oli 8,8. Keskiarvojen välillä tapahtunut muutos oli 4,5 yksikköä.

5.1.6 Taidoissa tapahtunut muutos

Vastaajat nimesivät muutokseen vaikuttaneita seikkoja 11:sta ilmaisulla. Ilmaisut voitiin jakaa kahteen pääluokkaan. Ilmaisujen jakautumista on kuvattu alla olevassa kuviossa (ks. kuvio 7.).

Kuvio 7. Muutoksen syyt (ilmaisut).

Ohjaus ja neuvonta. Pääluokka *ohjaus ja neuvonta* voitiin vielä jakaa alaluokkiin työelämäneuvonta sekä määrittelemätön neuvonta.

Työelämäneuvonta. Suurin osa vastauksista koski ohjausta työelämään liittyen.

”Se auttoi kun se oli niin kuin ohje, se helpotti että kuinka voin itse tehdä työhakemuksia. Ja koulutuksiakin, ja välillä opin miten pitää tehdä mitä pitää tehdä. Hän katsoi, mitkä ovat parempia ohjelmia tai mistä voi löytää työhakemuksia. Mistä voi saada työlomakkeita. Olemme tehneet näin tai TE-toimiston sivuilla. Olen oppinut, miten TE-toimiston sivuilla täytetään

työhakemus ja mitä vaaditaan ja osaamiset. Se on työtä (projektityöntekijän) kanssa, olen onnistunut kirjautumaan sisään TE-toimiston sivuilla. Koska ne laittaa koulutuksia TE-toimiston sivuille. Sen minä voin tehdä itekin.”

”No mä ajattelen, että mä tiedän enemmän, mitä mä sanon, kun mä haen sen työn.”

”Koska ennen en mä osannut tehdä itte työnhaku, koska mä voin sanoa, että se on vaikea. En mä tiennyt mitä, miten mä aloitan. Tuon CV:n, en mä osannut tehdä CV:n. Mä oon osannut vaan tuo sähköposti tai joo minä tiedän vain vähän, mutta nyt mä osaan tehdä CV:n ja lähetä ja noin.”

”No nyt mä tiedän työpaikoista, tiedän, miten toimitaan työpaikoilla ja tiedän, miten haetaan töitä.”

”Ja sitte vastaat puhelimeen, jos joku tuntematon soittaa. Mä niinku heti vastaan. Ja sitte no mä hain töitä netistä niinku ilman apuu. Nykyään ...me yhdessä harjoteltiin.”

Määrittelemätön neuvonta. Osa ilmauksista ei suoranaisesti liittynyt edelliseen alaluokkaan, mutta kuvasi ohjausta ja neuvontaa.

”On annettu hyviä ohjeita ja neuvoja. On muitakin, mut ei vaan tuu mieleen”

Kannustus. Osa vastaajista koki projektityöntekijän kannustuksen vaikuttaneen työnhakutaidoissa tapahtuneeseen muutokseen.

”Olen oppinut, kuinka ahkerasti voi tehdä, hakea, koska (projektityöntekijä) kannusti, että ei voi kyllästyä, kun hakee töitä eikä saanut, vaan yrittää jatkuvasti. Sitä minä olen oppinut.”

”Se johtuu kannustuksesta, että on kannustettu paljon. Kyllä sä pystyt tähän, kyllä [vastaajan nimi] sä pystyt tähän.”

”Mä oon niinku oikeesti enemmän uskaltanut soittaa johonkin mun asioita. Mä en uskaltanut, sit mä tulin tänne. (Projektityöntekijä) kannusti, että sun

pitää soittaa ja ei tarvi pelätä! Se kannusti mua. Se auttoi mua tosi paljon. Sit nykyään uskallan soittaa.”

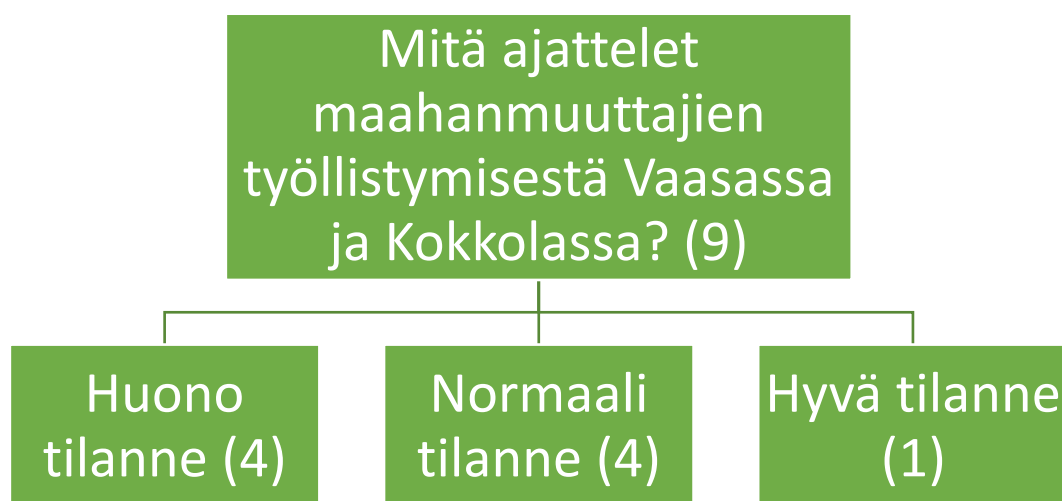
Vastaajia pyydettiin arvioimaan, mistä mahdollinen muutos työnhakutaidoissa oli johtunut. Kaikkien vastaajien kohdalla oli tapahtunut positiivista kehitystä. Syiksi vastaajat nimesivät kannustuksen sekä ohjauksen ja neuvonnan. Ohjauksesta ja neuvonnasta nostettiin esille työelämäneuvonta, joka sisälsi esimerkiksi yhdessä harjoittelua, työnhaun ohjaamista sekä neuvojen ja vinkkien antamista.

5.2 Maahanmuuttajien työllistyminen

Maahanmuuttajien työllistyminen -teemassa kartoitettiin haastateltavien ajatuksia maahanmuuttajien työllistymisestä Vaasassa ja Kokkolassa sekä vastaajien mielipiteitä siitä, tarvitsevatko maahanmuuttajat lisäapua työllistymiseen. Teemassa kysyttiin vastaajien näkemyksiä siitä, mistä apua voi saada ja millaista apua he ovat saaneet muualta kuin Kannustavat Kokemukset -projektista. Lisäksi kartoitettiin vastaajien mielipiteitä siitä, millaisia vahvuuksia maahanmuuttajilla on työelämässä.

5.2.1 Maahanmuuttajien työllistyminen Vaasassa ja Kokkolassa

Kysymykseen mitä ajattelet maahanmuuttajien työllistymisestä Vaasassa ja Kokkolassa saatiin 9 ilmaisua. Ilmaisujen jakautuminen on kuvattu alla olevaan kuvioon (ks. kuvio 8.).

Kuvio 8. Vastaajien ajatukset työllistymisestä Vaasassa ja Kokkolassa (ilmaisut).

Huono tilanne. Lähes puolet ilmaisuista kuvasi maahanmuuttajien työllistymisen Vaasassa ja Kokkolassa olevan haastavaa.

”Mä voin sanoa oikeesti, että nykyään ei oo helppo saada töitä Vaasasta. Ei oo helppoa, tosi vaikee.”

”Tilanne on huonompi, kuin mitä olen koskaan nähnyt.”

Normaali tilanne. Osa vastaajista ei määritellyt tilanteen olevan hyvä tai huono.

”En tiedä maahanmuuttajien työllistymisestä. Joillakin on, joillakin ei. Se on fifty-fifty. Riippuu ihmisestä, miten ne opiskelee ja miten ne tekee työtä. Ja minkälaisesta työtä ne hakee. Jotkut oikeasti sanoo, että kukaan ei ota töihin, ne on rasisteja ja jotain semmoista, mut mä en tiedä. Mä en ole vielä törmännyt rasismiin. En oo nähny.”

”Voin sanoa nyt hetkellä, se on ihan ok. Joo. Mutta alussa se oli vähän hmm... mutta nyt on parempi!”

”Se on [kotikaupunki] pieni kaupunki, mutta kyllä täältäkin saa töitä. Ensin vaaditaan kielitaitoa, jos osaa suomen kieli niin kyllä se riittää.”

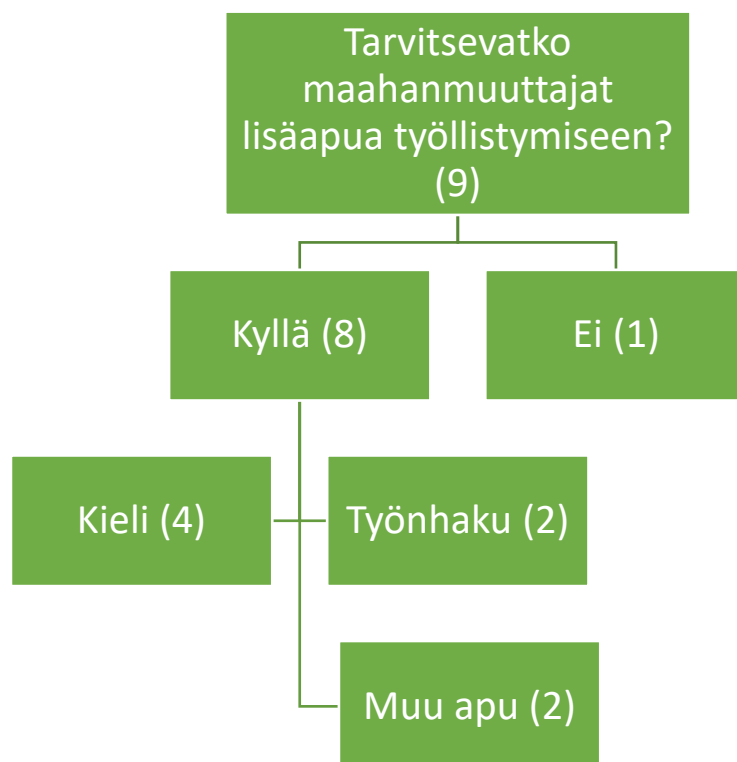
Hyvä tilanne. Eräs vastaaja koki tilanteen olevan hyvä kotikaupungissaan.

”...Minun kohdallani, niin mun mielestä se oli hyvä.”

Maahanmuuttajien työllistymistilanne Vaasassa ja Kokkolassa liittyy maahanmuuttajien työttömyyteen (ks. luku 3.2). Osa vastaajista koki, että tilanne oli huono. Osa vastasi, että tilanne oli normaali kantaväestöön nähden. Yksi vastaajista koki, että tilanne oli hänen kohdallaan hyvä.

5.2.2 Lisäavun tarve työllistymiseen

Kysymykseen tarvitsevatko maahanmuuttajat lisäapua työllistyäkseen saatiin 9 ilmaisua, jotka jaettiin kahteen pääluokkaan. Ilmaisujen jakautuminen on kuvattu alla olevaan kuvioon (ks. kuvio 9.).

Kuvio 9. Vastaajien mielipide lisäävun tarpeesta (ilmaisut).

Kyllä. Pääluokka *kyllä* oli jaettavissa alaluokkiin kieli, työnhaku ja muu apu.

Kieli. Osa vastaajista oli sitä mieltä, että maahanmuuttajat tarvitsevat lisääpua työllistymiseen erityisesti kielen vuoksi.

”Joo, mä voin sanoa tarvitsee, koska jos mä oon maahanmuuttaja mä tarvitsen apua, koska suomen kieli ei oo äidinkieli ja se on vaikeaa. Mä tarvitsen apua suomen kielen takia.”

”Joo niin voin sanoa maahanmuuttajat tarvitsee enemmän siihen apua, koska nää asiat on aina maahanmuuttajille vaikeampaa kuin suomalaisille, koska ne ei osaa kieli.”

Työnhaku. Osa vastaajista mainitsi, että maahanmuuttajat tarvitsevat lisääpua työllistymiseen työn hakemiseen liittyvien seikkojen vuoksi.

”Työnhaussa joo. Tehdään CV ja lähettää CV. Ansioluetteloon tarvii apua.”

Muu apu. Muut vastaajat, jotka vastasivat kyllä kysymykseen lisäävusta, eivät määritelleen avun tarvetta.

”Tottakai.”

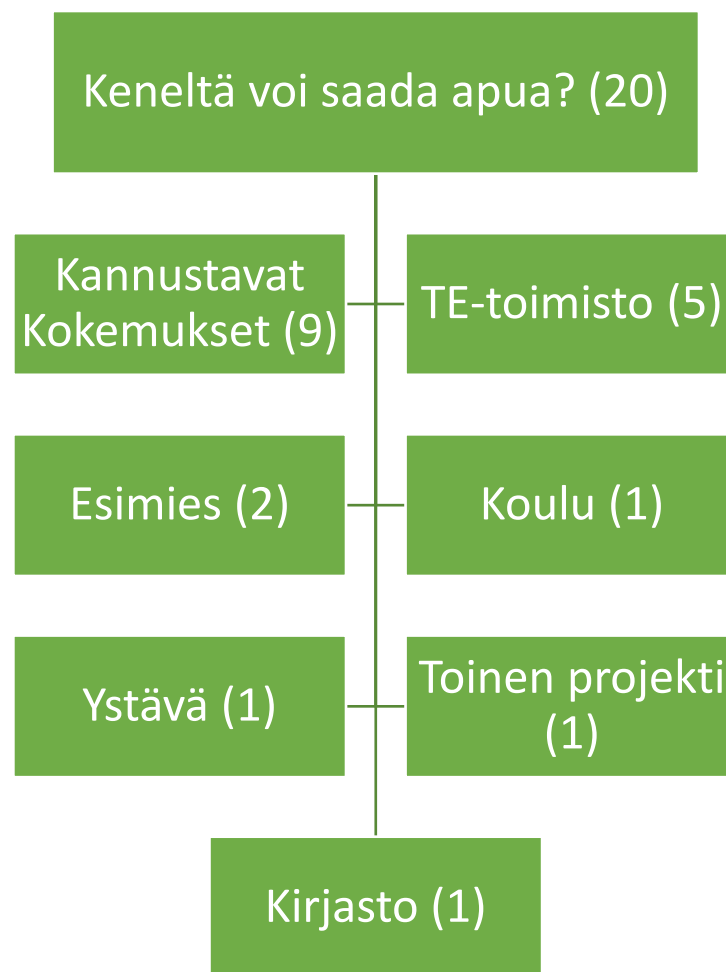
Ei. Eräs vastaajista koki, etteivät maahanmuuttajat välttämättä tarvitse lisäapua työllistymiseen.

”Ei ehkä lisäapua, mut pitää olla hyvä kielitaito, et ne saa sen työn.”

Lisäavun tarve liittyy maahanmuuttajien työllistymiseen liittyviin haasteisiin (ks. luku 3.6). Apua kaivattiin erityisesti suomen kielen kanssa (ks. luku 3.6.2). Lähes kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että tarvitsevat lisäapua työllistymiseen. Lisäapu nähtiin tarpeelliseksi varsinkin kielen kanssa. Yksi vastaaja oli sitä mieltä, että maahanmuuttajat eivät tarvitse lisäapua, mikäli osaavat kieltä riittävän hyvin.

5.2.3 Keneltä voi saada apua

Kysymykseen keneltä voi saada apua saatiin vastauksista 20 ilmaisua, jotka jaettiin seitsemään pääluokkaan (ks. kuvio 10.).

Kuvio 10. Vastaajien mielipide avunsaantipaikoista (ilmaisut).

Kannustavat Kokemukset. Kaikkien vastaajien mielestä Kannustavat Kokemukset -projektista voi saada apua.

”Jos mä sanon, että mä tiedän vaan tämä projekti, koska mä en ennen saanu mihinkään apua. Täällä ne auttaa tosi paljon, että tää pitää laittaa. Ne auttaa ihan tosi paljon, tosi hyvin.”

”Mä en oo saanu mistään muualta kuin (Kannustavat Kokemukset).”

”Ainakin mä niinku saanut aina tosi paljon (Kannustavat Kokemukset) niinku apua ...niinku työhön tai jotain. Ja niinku (Kannustavat Kokemukset) eniten.”

”Mä ajattelin, että EIJÄ:än minä tulen ja kysyn ja kyllä (Kannustavat Kokenemukset) niinku tosi paljon parempi auttamaan”

TE-toimisto. Yli puolet ilmaisuista koski TE-toimistosta saatavaa apua.

”TE-toimistossa minä olin joskus, siellä oli joku nainen myös ja sitten se joku nainen mä puhuttiin hänen kanssa, hän teki kaikki, kirjoitti siellä koneella ja sitten hän sanoi, että nyt minä joku toinen nainen istuu siellä ulkona ja kiersi vähän ja auttoi ja hän sanoi hänelle, että hän auttaa minua työnhakemuksen.”

”TE-toimistokin on sanonut minulle, että jos on epäselvä niin minä voin soittaa.”

”TE-toimistosta pitäisi saada apua.”

”Mä menin sinne TE-toimistoon ja ne antaa vaan paperi, että tää työpaikka sun pitää hakee.”

Esimies. Osa vastaajista koki, että esimieheltä voi saada apua.

”Ehkä pomolta.”

Koulu. Vastaajien mukaan myös koulusta voi saada apua.

”Jos on koulussa niin ehkä opettajalta.”

Ystävä. Eräs vastaajista mainitsi, että ystävältä voi saada apua työllistymiseen.

”Ystävillekin voin soittaa, hekin voivat ilmoittaa, tarjota työtä ja voimme jutella yhdessä, okei, sovitaan.”

Toinen projekti. Osa vastaajista kertoi saaneensa apua toisesta projektista, mutta kumpikaan ei muistanut toisen projektin nimeä.

”Mä menin johku, mä en muista se... keväällä siinä. Mä menin tapaan ja sit me haettiin, ei mitään työllistymistä, mut jotain kuntarekryyn auttamista, jotain sellasta.”

”Saimme jotain apua yksityisiltä organisaatioilta, kuten EHJÄ, on yksi toinen, joka auttoi meitä, en muista sen nimeä, mutta joku yksityinen organisaatio, joka auttoi meitä.”

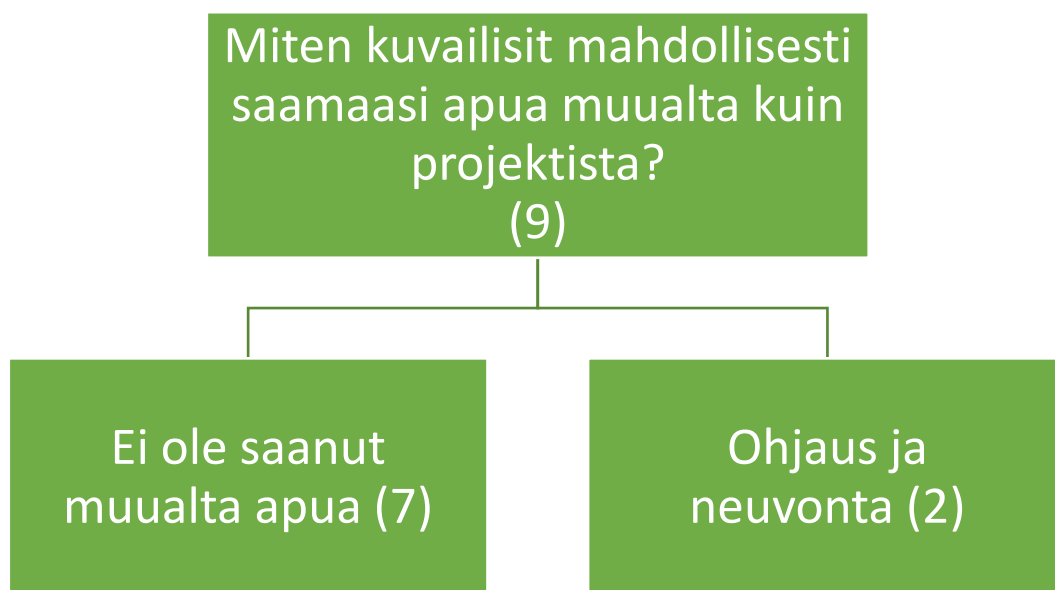
Kirjasto. Osa vastaajista mainitsi kirjaston mahdollisena avunsaantipaikkana.

”Ehkä kirjastosta.”

Kysymys, mistä maahanmuuttajien on mahdollista saada apua työnhakuun, liittyy maahanmuuttajien työllistymistä edistäviin palveluihin (ks. luku. 3.4). Vastaajat nimesivät mahdollisiksi avunsaantipaikoiksi Kannustavat Kokemukset -projektin, TE-toimiston, esimiehen, koulun, ystävät, toisen projektin sekä kirjaston.

5.2.4 Muualta saatu apu

Miten kuvailisit mahdollisesti saamaasi apua muualta kuin Kannustavat Kokemukset -projektista kysymykseen saatiin 9 ilmaisua (ks. kuvio 11.).

Kuvio 11. Vastaajien kokemukset muualta kuin projektista saadusta avusta (ilmaiset).

Ei ole saanut apua muualta. Suurin osa vastaajista koki, ettei ollut saanut apua muualta, eikä siksi osannut kuvailla sitä.

”Ei oo, koska mulla ei oo! [nauraen]

”Ei ole muuta paikkaa.”

”Mä oon oikeesti tottunu (Kannustavat Kokemukset). Se on kiva, aina voi heidän kanssa niin vähän vaikee, jos mä meen muualle. Niin, vähän vaikee mennä muualle.”

Ohjaus ja neuvonta. Osa vastaajista kuvailivat muualta saatua apua näin:

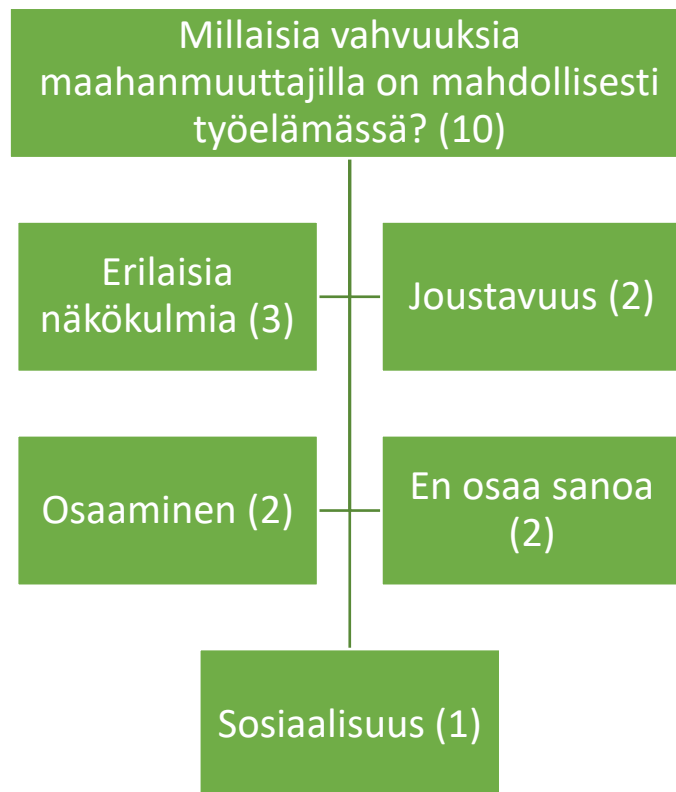
”Ohjausta toisesta paikasta.”

”Joo, me tavattiin siellä, joku yks päivä, joku yks tunti... Sit se sano, jos tarvit apua, tässä on mun numero, soita.”

Kysymys, jossa vastaajia pyydettiin kuvailemaan muualta kuin Kannustavat Kokemukset -projektista saatua apua, liittyy maahanmuuttajien työllistymistä edistäviin palveluihin (ks. luku. 3.4). Lähes kaikki vastaajat kokivat, että he eivät olleet saaneet apua työnhakuun muualta kuin Kannustavat Kokemukset -projektista. Kaksi vastaajaa kertoi, että oli saanut ohjausta ja neuvontaa toisesta projektista, mutta kumpikaan ei osannut nimetä ko. projektia.

5.2.5 Maahanmuuttajien vahvuuksia

Haastattelussa kartoitettiin vastaajien mielipiteitä siitä, millaisia vahvuuksia maahanmuuttajilla on mahdollisesti työelämässä. Ilmaisuja saatiin 10. Ilmaisujen jakautuminen on kuvattu alla olevaan kuvioon (ks. kuvio 12.).

Kuvio 12. Vastaajien mielipide maahanmuuttajien vahvuuksista työelämässä (ilmaisut).

Erilaisia näkökulmia. Osa vastaajista näki erilaiset näkökulmat maahanmuuttajien vahvuudeksi työelämässä.

”No ehkä maahanmuuttajilla on parempi näkökulma maailmasta, kun sillä on ollut omassa maassa ja Suomessa oma näkökulma.”

”Kun erilaiset ihmiset tekevät töitä, joilla on erilaiset ajattelutavat ja kulttuurit, he saavat enemmän ideoita.”

Sosiaalisuus. Osa vastaajista koki sosiaalisuuden maahanmuuttajien vahvuudeksi.

”Ne on ihan sosiaalinen ja pystyy töissä kaikki ihmisiä. Jotkut okei, ei oo kaikki, mutta paljon ystävällinen.”

Joustavuus. Osa koki, että maahanmuuttajien vahvuus on joustavuus.

”Minulle oli tämä myös outoa, kun työpaikalla minä kysyin jotain joku toiselta ja sitten se vastaa, että minun työ on loppunut. Hän ei niinku puhu ja hänen työaika on loppu. [nauraen] Okei, sun työ on loppunut, mitä sitten, jos sä sanot jotain tai niinku sinä sanot esimerkiksi [työntekijän nimi] voi kertoa, mitä sinä teet. En tiedä, ehkä maahanmuuttajat ei ole niin tiukka.”

Osaaminen. Osa saaduista ilmauksista liittyivät osaamiseen.

”Minun kohdallani, missä olen opiskellut, missä olen tehnyt työtä. Teen, mitä minä osaan.”

”No, maahanmuuttaja voi valitsee siivooja tai lähihoitaja.”

En osaa sanoa. Vastaajista osa koki, ettei osannut määritellä mitään tiettyä vahvuutta maahanmuuttajille.

”Minä en tiedä minkälaisia vahvuuksia maahanmuuttajilla on. Kaikilla on vahvuutta ja heikkoutta, mutta en mä osaa sanoa.”

”En osaa sanoa muiden vahvuuksia.”

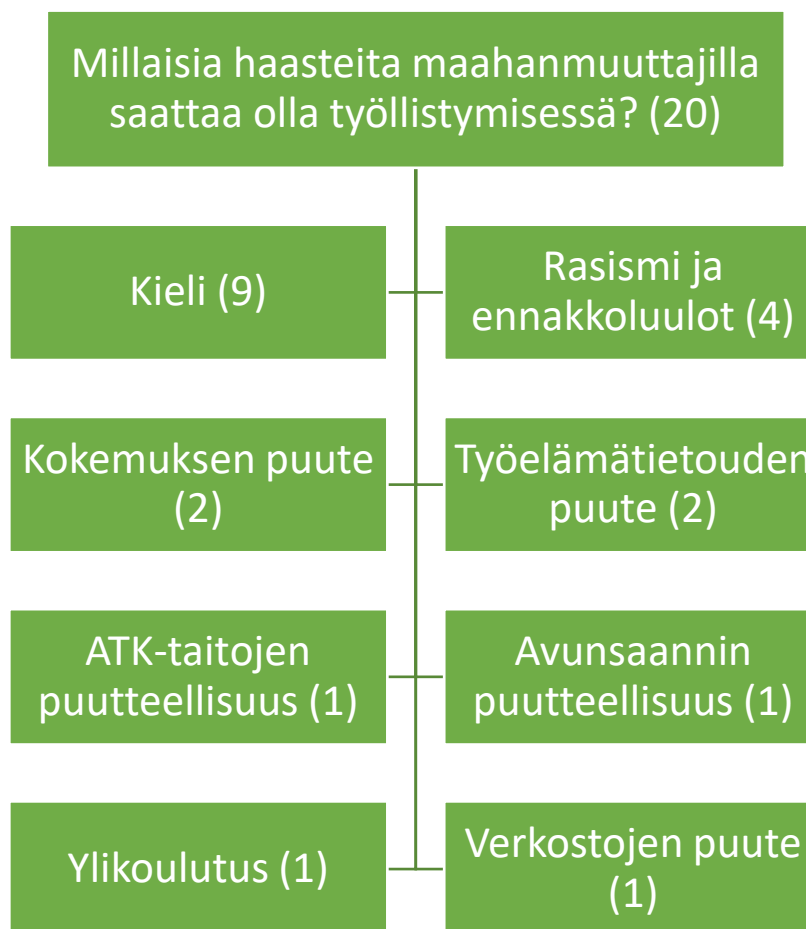
Kysymys, mitä mahdollisia vahvuuksia maahanmuuttajilla on työelämässä, liittyy maahanmuuttajien työllistymiseen vaikuttajat tekijät -kappaleeseen (ks. luku 3.5). Maahanmuuttajien vahvuuksiksi nimitettiin erilaiset näkökulmat, joita he tuovat työyhteisöön, joustavuus, sosiaalisuus sekä osaaminen. Osa vastaajista koki, ettei osaa sanoa maahanmuuttajien vahvuuksia, ainoastaan omiaan.

5.3 Työllistymisen haasteet

Teemassa työllistymisen haasteet kartoitettiin vastaajien näkemyksiä siitä, millaisia haasteita mahdollisesti maahanmuuttajilla saattaa olla työllistymisessä ja miten näitä haasteita voitaisiin mahdollisesti poistaa.

5.3.1 Työllistymisen haasteet

Kysymykseen millaisia haasteita maahanmuuttajilla saattaa olla työllistymisestä saatiin yhteensä 21 ilmaisua (ks. kuvio 13.)

Kuvio 13. Vastaajien mielipide työllistymisen haasteista (ilmaisut).

Kieli. Kaikki vastaajista olivat sitä mieltä, että kielitaito on haaste maahanmuuttajien työllistymiselle.

”No suomen kieli, varsinkin täällä Vaasassa niinku ruotsin kieltä tarvii tosi paljon. Joskus sä voit hakee niinku töitä, vaik sulla ei oo niinku kielitaitoo, ruotsin kielitaito. Mut sä et pääse mihinkään, jos sä et osaa ruotsii. Jotkut paikat sä et pääse, koska sä et osaa ruotsia. Varsinkin me maahanmuuttajat tosi vaikee niinku oikeesti opiskella kaksi kieltä. Sä et voi opiskella ruotsii, kun sä oot niinku koulussa opiskelemassa suomea.”

”Suomen kielen takia on haaste. Jos me mennään suoraan työhaastatteluun, ehkä voi olla helpompi, mutta ehkä meillä haaste kirjoittaminen. Se on vaikea, siinä on ainakin vaikea.”

”Jos on huono suomen kieli, niin sekin vaikuttaa tosi paljon.”

”Joo, saattaa olla. paljonkin kielen kanssa (haasteita). Ehkä väärinymmärryksiä.”

”Voi olla, että he eivät tunne työvälaineitä. Tämmöstä voi olla maahanmuuttajilla. Koska he opiskelevat ammattia toisesta kielestä, mikä ei ole äidinkieli.”

Rasismi ja ennakkoluulot. Osa vastaajista toivat esiin haasteita, jotka liittyivät luokkaan rasismi ja ennakkoluulot.

”Jos sä käytät huivia, niin se voi vaikuttaa tosi paljon, ehkä sun väri voi vaikuttaa tosi paljon. Mun mielestä vaikuttaa kyllä aika lailla.”

”Jos hakee töitä, jos sä laitat CV, jos ne näkee, että sä oot maahanmuuttaja, sä et saa mitään. Jos ne näkee sun nimi, ne tietää, että se on maahanmuuttaja, heti ne ei palkata sua.”

”Voi olla haasteita, että mistä hän on kotoisin, koska sitä katsotaan usein voi olla, että hän on tummaihoisen, voi olla, että työnantaja ei hyväksy noin vain tuollaista.”

Kokemuksen puute. Osa vastaajista mainitsi kokemuksen puutteen työllistymisen haasteeksi.

”Kun minä en ehtinyt niinku paljon tehdä töitä, koska koko ajan minä yritin oppia kieli ja kaikki. Ja kun minulla ei ole kokemusta ja kokemus on myös tosi tärkeä Suomessa.”

Työelämä tietouden puute. Osa vastaajista toi esiin, että työllistymiselle voi olla haasteena se, ettei maahanmuuttajat tunne suomalaista työelämää riittävästi.

”Meillä ei ole tarpeeksi tietoa työskentelystä Suomessa.”

”Moni ei tiedä, miten haetaan töitä.”

ATK-taitojen puutteellisuus. Eräs vastaaja mainitsi työllistymisen esteeksi puutteet ATK-taidoissa.

”Tietokoneen kanssa minä huomasin, että pitää osata niitä. Vaikka koulussa opiskellaan niitä, sinä unohdat. Pitää osata paljon tietokoneen kanssa.”

Avunsaannin puutteellisuus. Yksi vastaajista toi esiin yleisesti avun saamisen vaikeuden työllistymisen haasteena.

”Tääkin on haaste, jos sulla ei oo niinku, tai jos et saa tarpeeksi niinku apuu. joo, silloinkin on tosi vaikee.”

Ylikoulutus. Eräessä vastauksessa kuvailtiin ylikoulutusta.

”Minun tapauksessani, olen valmistunut mutta teen silti siivoustöitä. Moni on saanut valmiiksi maisterin tutkinnon mutta tekevät silti työtä, joka ei vastaa koulutusta.”

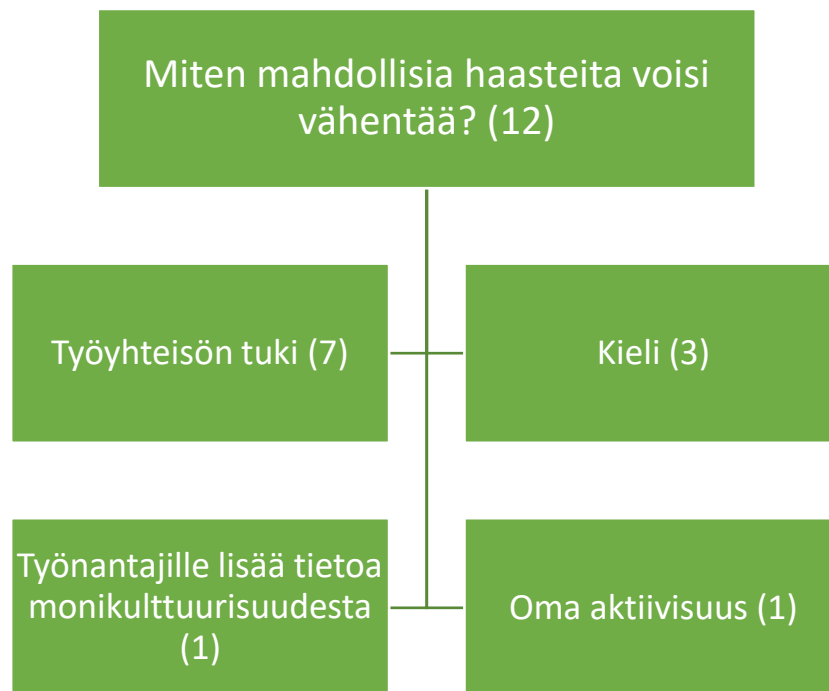
Verkostojen puute. Eräs ilmaisi koski verkostojen vähyyttä.

”No aina vähä vaikee, kun tuut niinku muualta Suomeen. Tosi vaikea uskaltaa tehdä jotain, jos ei osaa suomee, jos ei oo niinku suomalaisia kavereita, niin on vähän vaikee.”

Maahanmuuttajien työllistymiseen liittyvät haasteet liittyvät samannimiseen kappaleeseen (ks. luku 3.6). Mahdollisista työllistymisen haasteista vastaajat nimittivät tärkeimmäksi kielitaidon (ks. luku 3.6.2). Toiseksi tärkeäksi syyksi vastaajat nostivat rasismia ja ennakkoluuloja (ks. luku 3.6.4). Haasteeksi koettiin myös ylikoulutus (ks. luku 3.6.1). Muita haasteita olivat kokemuksen puute, työelämä tietouden puute, ATK-taitojen puutteellisuus, avunsaannin puutteellisuus sekä verkostojen puute (ks. luku 3.5).

5.3.2 Haasteiden vähentäminen

Kysyttäessä haastateltavilta sitä, miten maahanmuuttajien mahdollisia työllistymisen haasteita voisi vähentää, saatiin 12 ilmaisua (ks. kuvio 14.).

Kuvio 14. Vastaajien mielipide haasteiden vähentämisestä (ilmaisut).

Työyhteisön tuki. Vastaajista osa toi esiin työyhteisön tarjoamien mahdollisuuksien antamiseen ja kärsivällisyyteen liittyviä seikkoja.

”Minä sanon, että alussa on annettava työntekijälle mahdollisuus, että hän voi tottua työ ja hän oppii jatkuvasti. En usko, että yksi tai kaksi päivää, jos hän saa potkut silloin on huono, koska hän halusi olla siellä töissä, mutta hän ei ole saanut sitä mahdollisuus.”

”Jos ne työnantajat saa, jos ne ei anna, okei, jos ne näkee se nimi, se voi kutsuu niille haastatteluun ja sit ne voi tietää, kun ne näkee naama tai mitä hän puhuu. Mutta jos ne ei saada haastatteluun, se ei tiedä se ihminen, mitä hänellä on. Se on parempi, jos ne saada haastatteluun. Ne anna niille

mahdollisuus. Joo, ja kun nyt hetkellä neljä kuukautta koeaika, ne voi palkata. Jos sä et osaa suomi tai osaa tehdä mitään, siinä loppuu.”

*”No pitää ymmärtää, että kaikki on ihmisiä, jos niinku samoja. Voi olla, että mä en osaa suomen kieli, mutta mä osaan tehdä töitä. Työnantaja ja työka-
vereitakin pitää ymmärtää, että kukaan ei oo niinku täydellistä.”*

”Että ohjataan rauhallisesti, ei kiireellisesti. Koska voi selvittää ensin, että hän ymmärtää joka sanan, että hän ymmärtää kaiken. Uskon, että jos hänelle ei selitetä paljon tai kiireellisesti, hän oppii paremmin.”

”Jos ne työnantajat tai sitten työkaverit on vähän kärsivällisiä, niin kuin mun mielestä. Koska se menee ohi, kun niinku aikaa menee, kun sä totut ja opit kaikki ja sitten se vie ehkä vähän enemmän sitä aikaa. Koska mä oon ollu ehkä viikko käynyt siellä töissä ja heidän vähän pitäis olla kärsivällinen.”

Kieli. Suomen kielen opiskelu mainittiin usean vastaajan toimesta haasteiden vähentämisen keinona.

”Ehkä voisi koulussa käydä kielikoulu, joku kurssi.”

”No riippuu ihmisestä, jos haluaa oppia kieliä, niin se on reipasta hakea. Tai kirjoittaa kaikki asiat, tärkeät sanat ja opiskella vaan kieliä lisää. Kehittää vähän.”

Työnantajille lisää tietoa monikulttuurisuudesta. Myös työnantajien kouluttaminen liittyen monikulttuurisuuteen tuotiin esiin.

”Ehkä on olemassa jonkinlainen projekti työnantajille, jotka palkkaavat uusia ihmisiä, joku projekti voisi olla hyödyllinen heille. Tässä tapauksessa sanoisin, että tiedon lisääminen (monikulttuurisuudesta). Ehkä se on jotain, mitä me voimme muuttaa, koska se on mitä ihmiset ajattelevat. Se on se suuri ongelma. Mitä me sanomme, on eri asia kuin mitä me teemme.”

Oma aktiivisuus. Myös oma aktiivisuus koettiin tärkeänä tekijänä.

”Pitää olla aktiivinen. Se on iso syy, erityisesti Suomessa. Jos ei ole aktiivinen, tulee ongelma. Pitää olla aktiivinen.”

Maahanmuuttajien työllistymisen haasteiden vähentäminen liittyy kappaleeseen maahanmuuttajien työllistymiseen liittyvät haasteet (ks. luku 3.6). Vastajat kokivat, että mahdollisten haasteiden poistamiseen tarvitaan työyhteisön tukea, kuten mahdollisuuden antamista sekä kärsivällisyyttä maahanmuuttajataustaista työntekijää kohtaan. Muita keinoja on kielen oppiminen esimerkiksi lisäopinnoilla, työnantajien tietouden lisääminen monikulttuurisuudesta sekä maahanmuuttajan oma aktiivisuus.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Useimmat vastaajat kokivat Kannustavat Kokemukset -projektiin osallistumisen olleen hyvä kokemus. Loput kuvailivat osallistumista sillä, että olivat saaneet apua. Kaikki vastaajat kertoivat saaneensa apua työnhakuun. Tärkeimmiksi avun muodoiksi työnhaun kannalta nimettiin ansioluettelon tekeminen ja itse työn hakeminen yhdessä projektin työntekijän kanssa. Merkittäväksi avuksi koettiin myös tuki yhteydenpitoon työnantajien kanssa sekä kielenkäytön kanssa. Myös apu tietokoneen käytön kanssa sekä yleinen ohjaus ja neuvonta tuotiin vastauksissa esiin useamman, kuin yhden henkilön toimesta. Suurin osa haastatelluista kertoi saaneensa myös muuta, työnhakuun kuulumatonta apua projektista, kuten apua koulutöihin sekä virastoasiointiin. Vastaajien kohdalla voidaankin todeta, että he ovat saaneet projektityöntekijöiltä apua yksilöllisten tarpeiden mukaan. He, jotka eivät saaneet projektista muuta kuin työnhakuun liittyvää apua, eivät kertomansa mukaan sitä tarvineetkaan.

Jokaisen vastaajan kohdalla voitiin mitata tapahtunutta kehitystä työnhakutaidoissa. Keskimäärin työnhakutaidot kehittyivät projektiin osallistumisen aikana mitta-asteikolla yhdestä kymmeneen 4,5 mittayksikön verran. Vastaajista jokainen arveli muutoksen johtuvan projektista saadusta ohjauksesta ja neuvonnasta sekä osa kannustuksesta. Erityisesti työelämään ja työnhakuun liittyvä ohjaus ja neuvonta koettiin tärkeäksi tekijäksi työnhakutaitojen kehityksessä.

Vastaajista lähes puolet koki maahanmuuttajien työllistymistilanteen Vaasassa ja Kokkolassa olevan huono. Yhtä moni koki sen olevan normaali. Vain yksi vastaaja koki tilanteen olevan hyvä. Maahanmuuttajien työllistymiseen vaikuttavat myös maahanmuuttajien mahdolliset vahvuudet työelämässä. Suurimmaksi vahvuudeksi tulivat erilaiset näkökulmat, joita maahanmuuttajat tuovat mukanaan työelämään. Lisäksi vahvuudeksi vastaajat määrittivät sosiaalisuuden, joustavuuden sekä osaamisen. Osa vastaajista koki, etteivät he osaa vastata yhteisön puolesta, mitkä voisivat olla maahanmuuttajien vahvuuksia työelämässä.

Jokainen vastaajista nimesi kielitaidon riittämättömän taidon työllistymisen haasteeksi, sekä kielen puhumisen että kirjoittamisen osalta. Yksi haastateltavista toi esiin, kuinka suomen kielen kirjoittaminen on este työhaastatteluun pääsemiselle. Vaasassa erityisesti kielitaito nousee esiin haasteena, sillä Vaasan seudulla on kielivaatimuksena suomen kielen osaamisen lisäksi myös ruotsin kielen taito. Osa Suomeen tulevista maahanmuuttajista kirjoittaa ja lukee arabialaisia aakkosia, mutta osa maahanmuuttajista on luku- ja kielitaidottomia jopa omalla äidinkielellään. Tällöin kielen harjoittelu aloitetaan latinalaisten aakkosten opettelusta. Suomen kieli on heidän mielestään vaikea kieli opetella, eikä moni koe saavansa siihen riittävästi harjoitusta. Tärkeää olisi löytää kontakti kantasuomalaisiin, joiden kanssa voisi keskustella suomen kielellä. Äidin ollessa pitkään kotona lasten kanssa, vaikuttaa se lapsen ja nuoren suomen kielen oppimiseen, joka näkyy myöhemmin kouluttautumisessa ja työllistymisen vaikeudessa. Vastaajien matalan keski-ikä vuoksi esiin ei noussut lasten hoitovastuun epätasainen jakautuminen.

Myös rasismi ja ennakkoluulot olivat aiheita, joita haastateltavat toivat ilmi vastauksistaan. Moni koki, että maahanmuuttajataustainen nimi, ihonväri tai esimerkiksi huivin käyttö on este maahanmuuttajien työllistymiselle. Tältä osin tutkimus tuki ennalta olemassa olevaa tietoa. Rasismi ja ennakkoluulot ovat este, jolle maahanmuuttajat eivät yksinään voi mitään, vaan haasteen poistamiseksi tarvitaan myös kantaväestön apua.

Myös avunsaannin ja verkostojen puute esitettiin työllistymisen haasteiksi maahanmuuttajanuorilla. Suomalaiset voivat saada apua työnhakuun esimerkiksi vanhemmiltaan, mutta maahanmuuttajataustaisilla ei välttämättä ole mahdollisuutta tällaiseen apuun. Toisaalta verkostojen puute näkyy kielitaidossa, kun harjoitukselle ei ole mahdollisuutta.

Haastateltavista yksi vastaajista nimesi ATK-taitojen puutteellisuuden työllistymisen haasteeksi. Osa vastaajista nimesi tietokoneen käyttämisen yhtenä avunsaanti-
muotona, josta voi päätellä, että monella on vaikeuksia käyttää erilaisia tietokoneohjelmia tai tietokonetta ylipäätensä. Tämä asia ei tullut esille olemassa olevaa teoriaa tutkittaessa.

Yksi haastateltavista kuvaili vastauksessaan ylikoulutusta. Tilanne on ongelmallinen, sillä vastaaja oli suorittanut opinnot ja valmistunut Suomessa. Tällöin vastaajan kielitaidon tulisi vastata töissä tarvittavaa kielitaitoa. Ylikoulutus on suuri haaste etenkin korkeakoulutettujen maahanmuuttajien työllistymiselle.

Haasteiksi määritettiin myös työkokemuksen puute ja työelämä tietouden puute. Vastaajat kokivat, että mahdollisten haasteiden poistamiseen tarvitaan työyhteisön tukea, kuten mahdollisuuden antamista sekä kärsivällisyyttä maahanmuuttajataustaista työntekijää kohtaan. Muita keinoja on kielen oppiminen esimerkiksi lisäopinnoilla, lisäämällä työnantajien tietoutta monikulttuurisuudesta sekä maahanmuuttajan oma aktiivisuus.

Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että maahanmuuttajat tarvitsevat jonkinlaista lisäapua työllistymiseen. Tärkein syy lisäavun tarpeelle oli kieli, mutta myös itse työnhakemiseen kaivattiin apua. Vastaajat nimesivät mahdollisista avunsaantipaikoista tärkeimmiksi Kannustavat Kokemukset -projektin ja TE-toimiston. Muita tahoja, joilta vastaajat kertoivat voivansa pyytää apua, olivat esimies, koulu, ystävä, toinen projekti ja kirjasto. Pyydettyä kuvailemaan muualta kuin Kannustavat Kokemukset -projektista saatua apua, vain kaksi vastaajaa kertoi saaneensa ohjausta ja neuvontaa muualta, mutta he eivät osanneet nimetä tahoa. Loput vastaajista eivät osanneet kuvailla muualta saatua apua, koska eivät kertomansa mukaan olleet saaneet sitä.

Tutkimuksen ollessa laadullinen, ei sen tuloksista voitu tehdä yleistyksiä vaan tavoitteena oli nostaa esille yksilöiden kokemuksia aiheesta.

7 POHDINTA

Maahanmuuttajien työllistyminen ja huono työllisyysaste on ajankohtainen aihe ja siksi valitsimmekin sen tämän tutkimuksen aiheeksi. On tärkeää panostaa maahanmuuttajien työllistymistä edistäviin palveluihin sekä pohtia keinoja vähentää työllistymisen haasteita. Tutkimustulosten mukaan Kannustavat Kokemukset -projektiin osallistuneiden nuorten työnhakutaidot olivat kehittyneet selkeästi, joten tämän kaltaisille projekteille olisi varmasti tarvetta jatkossakin. Tämän tutkimuksen vastauksissa arveltiin rasismien olevan yksi haaste työllistymiselle. Työhaussa mahdollisesti esiintyvä syrjintä on yksi haasteista, jonka eteen on tehtävä töitä. Syrjintää voi olla vaikeaa havaita ja täten siihen voi olla vaikeaa myös puuttua, mutta esimerkiksi joissakin kaupungeissa käyttöön otetut nimettömät työnhaut voisivat toimia syrjinnän ehkäisyinä. Myös suomen kieli tunnistettiin työllistymisen haasteeksi ja kielen opetukseen olisikin panostettava jatkossa yhä enemmän. Myös tietokoneen käyttö saattaa olla haasteena maahanmuuttajien työllistymiseen ja näiden taitojen opetukseen olisi hyvä panostaa.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää meidän tulevien sosionomien ammatillista kasvua ja lisätä maahanmuuttajataustaisten nuorten erityispiirteiden ymmärtämistä asiakasryhmänä. Tutkimuksen teko oman työyhteisön asiakaskunnasta syvensi ymmärrystämme asiakasryhmän tarpeista. Työskentelyn aikana saimme arvokasta kokemusta tieteellisen tutkimuksen suunnittelusta, toteutuksesta ja raportoinnista. Tutkimuksesta sai hyvää kokemusta muun muassa perustellusta argumentoinnista. Tutkimussuunnitelman teko vei odotettua enemmän aikaa. Hyvän suunnittelun ansiosta oli kuitenkin helppo edetä tutkimuksen toteuttamisvaiheeseen, jossa etenimmekin hyvin aikataulun mukaisesti. Myös Kannustavat Kokemukset -projektin työntekijöiden kanssa tehty yhteistyö sujui mutkattomasti ja heiltä saatu apu haastateltavien tavoittamiseen auttoi suorittamaan haastattelut nopealla aikataululla. Suuri kiitos kuuluu myös haastateltaville, jotka sitoutuivat hyvin tutkimukseen osallistumiseen.

Tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa on tarkasteltava kriittisesti reliabiliteettia ja validiteettia. Reliabiliteettia pohdittaessa välimatka-asteikolliset kysymykset

toimivat mielestämme kelpona menetelmänä mittaamaan vastaajien työnhakutaidoissa tapahtunutta muutosta, sillä numeeriset vastukset antoivat verrattavissa olevaa tietoa. Kyselyn voi välimatka-asteikon osalta toistaa myös muiden Kannustavat Kokemukset -projektiin osallistuneiden nuorten kanssa ja tällöin saadut tulokset ovat vertailukelpoisia tämän tutkimuksen tulosten kanssa. Uskoimme vastaajien pystyvän helpommin arvioimaan omia työnhakutaitojaan numeerisesti kuin pelkääntään sanallisesti vastaamalla ottaen huomioon mahdolliset haasteet suomen kielen puhumisessa. Kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen tutkimusmenetelmien yhdistely osoittautui ylipäätään toimivaksi asiaksi. Vastauksien kvantifiointi toi sisällönanalyysiin luotettavuutta, sillä näin saimme tutkimuksen tulokset tuotua esiin perusteellisesti.

Pohdimme tämän tutkimuksen validiteettia jo aikaisessa vaiheessa ja halusimme ennaltaehkäistä mahdolliset virhetulkinnat. Tämän tutkimuksen teko maahanmuuttajanuorille lisäsi tarvetta muotoilla kysymykset siten, ne olisi helppo ymmärtää, vaikka suomi ei olisi vastaajan äidinkieli. Uskomme haastateltavien tulleen hyvin kuulluiksi siitä huolimatta, että haastatteluja ei tehty heidän äidinkielellään. Vaikka haastateltavat eivät puhuneet suomea äidinkielenään, saatiin monipuolisia vastauksia. Tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä kysymällä saatiin varmistettua, että vastaukset ymmärrettiin tarkoituksenmukaisesti. Tässä tapauksessa puolistrukturoitu teemahaastattelu toimi sopivana aineistonkeruumenetelmänä sallien myös apukysymysten käytön. Suunnittelimme teemahaastattelun rungon haastattelujen kohdeyhmän kielitaidon huomioon ottaen. Tutkimuksen analysointivaiheessa huomasimme kuitenkin, että kysymyksiä olisi silti voinut muotoilla vieläkin yksityiskohteisemmiksi, jotta vastaukset olisivat olleet entistä täsmällisempiä, esimerkiksi avun tarpeen muotoja määriteltäessä.

Tämän tutkimuksen luotettavuutta tukee sen tuloksien raportoinnin tarkkuus. Edellä mainitun vastauksien kvantifioinnin lisäksi vastauksien analysoinnissa toimimme esiin ilmaisujen luokittelujen taustalla olevia alkuperäisilmaisuja kattavasti ja näin lukija saa tietoa siitä, millä perusteella pelkistettyjä ilmaisuja on tehty. Tutkimuksen validiteettia arvioidessa voidaan mielestämme sanoa, että tässä tutkimuksessa se toteutuu, sillä valituilla teemahaastattelun kysymyksillä saatiin vastaus

päätutkimusongelmaan Kannustavat Kokemukset -projektin asiakkaiden kokemuksista projektiin vaikutuksista. Alatutkimusongelmaan maahanmuuttajataustaisten nuorten ajatuksista työllistymiseen vaikuttavista tekijöistä saatiin myös laajasti vastauksia, aiheesta kun myös kysyttiin monin kysymyksin. Alatutkimusongelmaan siitä, millaisen avun projektiin osallistuneet maahanmuuttajanuoret kokivat tärkeänä, saatiin vastauksia, mutta jälkikäteen ajateltuna kysymys olisi voinut olla toimivampi hieman eri tavoin muotoiltuna. Myös entistä enemmän täsmentäviä kysymyksiä olisi voitu muun muassa avun tarpeen muodoista kysyttäessä.

Tutkimuksen toteutuksessa mietimme paljon jo etukäteen validiteettia mahdollisesti heikentäviä häiriötekijöitä ja miten ne voitaisiin estää. On tärkeää, että tutkijat suhtautuvat neutraalisti tutkittavaan asiaan ja tutkimusaineistoon. Koska opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä oman työyhteisömme kanssa, kiinnitimme asiaan erityistä huomiota. Toinen meistä työskenteli osa-aikaisesti Kannustavat Kokemukset -projektissa ja oli työskennellyt sattumoisin yhden haastatteluun satunaisesti valitun henkilön kanssa. Tämän vastaajan osalta haastattelun suoritti meistä se, joka ei työskennellyt projektin parissa. Näin pyrimme varmistamaan tutkimuksen luotettavuuden. Toki molemmat meistä työskentelevät Ehjä ry:ssä ja on aiheellista miettiä, vaikuttiko se haastattelutilanteeseen. Haastattelutilanteissa pyrittiin toimimaan niin neutraalisti kuin mahdollista siten, että haastateltavien vastauksiin ei esimerkiksi kommentoitu. Näin pyrittiin ehkäisemään se, että haastateltavat haluaisivat antaa vain tietynlaisia vastauksia. Myös se, että haastateltavat arvottiin käyttäen systemaattista satunnaisotantaa tuki mielestämme tutkimuksen validiteettia.

Osa vastaajista koki, ettei osaa vastata kysymyksiin liittyen maahanmuuttajien työllistymiseen ja vahvuuksiin kuin ainoastaan omalta kohdalta. Täytyykin muistaa, että kaikki ovat yksilöitä.

”En tiedä maahanmuuttajien työllistymisestä. Joillakin on, joillakin ei. Se on fifty-fifty. Riippuu ihmisestä, miten ne opiskelee ja miten ne tekee työtä. Ja minkälaisesta työtä ne hakee.”

Koska tutkimus tehtiin maahanmuuttajanuorille suunnatusta projektista, oli perusteltua selvittää vastaajien näkemyksiä eri taustaisten työtä hakevien

maahanmuuttajanuorten erityispiirteistä ja näin ollen mahdollisista tuen tarpeista. Myös teema työllistymisen haasteet maahanmuuttajilla perusteltiin sillä, että tutkimuksen kohteen, Kannustavat Kokemukset -projektin, tarkoitus on auttaa maahanmuuttajataustaisia nuoria löytämään töitä.

Opinnäytetyössämme huomioimme eettisyyden aineiston käsittelyssä ja säilyttämisessä toteuttamalla haastattelut EHJÄ ry:n toimistolla, ilman ulkopuolisten läsnäoloa. Tutkimuksen tarkoituksesta, tavoitteista ja kulusta kerrottiin osallistujille ennen kuin he päättivät osallistumisestaan tutkimukseen etukäteen laaditulla tutkimustiedotteella. Tiedotteessa kerrottiin, että haastatteluihin osallistuminen oli vapaaehtoista ja vastaajalla oli oikeus, milloin tahansa kieltäytyä vastaamasta kysymyksiin tai muuttaa mieltään tutkimukseen osallistumisesta. Keräsimme osallistujilta kirjallisen suostumuksen osallistumisesta liitteenä olevalla suostumuslomakkeella, jossa käytiin läpi oleelliset asiat tutkimuksesta. Eettisyys näkyi myös siinä, että haastateltavien henkilöllisyystietoja ei missään vaiheessa kirjattu ylös, eivätkä ne käyneet ilmi tutkimusaineistosta, eivätkä valmiista tutkimuksesta. Säilytimme aineiston siten, että se ei päätynyt ulkopuolisille henkilöille ja se hävitettiin välittömästi tutkimuksen valmistuttua. Tutkimuksen eettisyys ilmeni myös siten, että se toteutettiin aineistolähtöisesti ja toi näin esiin tutkittavien mielipiteet.

Vastaajilta kysyttiin, että olivatko he saaneet apua työnhakuun muualta, kuin Kannustavat Kokemukset -projektista. Osa vastaajista koki, ettei ollut saanut apua muualta. Opinnäytetyö rajattiin koskemaan Kannustavat Kokemukset -projektista saatua apua, emmekä siksi lähteneet selvittämään, mistä johtui, ettei apua oltu saatu muualta.

Maahanmuuttajilla on kantaväestöön suhteutettuna korkea työttömyysaste. Mielenkiintoinen jatkotutkimuksen aihe olisi tutkia maahanmuuttajien työllistämistä työnantajien näkökulmasta ja heidän ajatuksistaan siitä, miksi maahanmuuttajat työllistyvät kantaväestöä huonommin ja minkä asioiden pitäisi muuttua, jotta tilanne parani? Toinen mielenkiintoinen jatkotutkimusaihe voisi liittyä työnantajien tietouden lisäämiseen monikulttuurisuudesta. Yhden vastaajan ehdotus työllistymisen haasteiden vähentämiseksi oli järjestää koulutuksia tai jonkinlaisia projekteja

työnantajille, joissa lisättäisiin tietoa monikulttuurisuudesta. Tällaista voisi järjestää esimerkiksi toiminnallisena tutkimuksena. Kannustavat Kokemukset -projektin yhteydessä on pyydetty palautetta työnantajilta, mutta projektin vaikutusta voisi tutkia jatkotutkimuksena laajemmin työnantajien näkökulmasta.

LÄHTEET

- Ala-Kauhahuoma, M., Pitkänen, S., Ohtonen, J., Ramadan, F., Hautamäki, L., Vuorento M. & Rinne, H. 2018. Monimenetelmällinen tutkimus kotouttamistoimenpiteiden toimivuudesta. Eduskunnan tarkistusvaliokunnan julkaisu 1/2018. Verkkojulkaisu. Helsinki. Viitattu 10.1.2019. https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/julkaisut/Documents/trvj_1+2018.pdf
- Busk, A., Jauhiainen, S., Kekäläinen, A., Nivalainen, S. & Tähtinen, T. 2016. Maahanmuuttajat työmarkkinoilla. Tutkimus eri vuosina Suomeen muuttaneiden työurista. Eläketurvakeskuksen Tutkimuksia, 19. Helsinki. Juvenes Print. Suomen Yliopistopaino Oy
- Castaneda, A., Larja, L., Nieminen, T., Jokela, S., Suvisaari, J., Rask, S., Koponen, P. & Koskinen, S. 2015. Ulkomaalaistaustaisten psyykinen hyvinvointi, turvallisuus ja osallisuus. Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi -tutkimus 2014. Verkkojulkaisu. Viitattu 18.11.2018. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/127023/URN_ISBN_978-952-302-535-6.pdf?sequence=2
- EHJÄ ry 2017 a. Erityishuoltojärjestöjen liitto EHJÄ ry. About us. Viitattu 22.10.2018. <https://www.ehja.fi/eng>
- EHJÄ ry 2017 b. Erityishuoltojärjestöjen liitto EHJÄ ry. Toiminta. Viitattu 22.10.2018. <https://www.ehja.fi/toiminta/>
- Eronen, A., Härmälä, V., Jauhiainen, S., Karikallio, H., Karinen, R., Kosunen, A., Laamainen, J-P. & Lahtinen, M. 2014. Maahanmuuttajien työllistyminen – Tautatekijät, työnhaku ja työvoimapalvelut. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Työ ja yrittäjyys 6/2014. Verkkojulkaisu. Helsinki. Edita Publishing Oy. Viitattu 18.10.2018. <https://tem.fi/documents/1410877/2859687/Maahanmuuttajien+ty%C3%B6llistyminen+10022014.pdf>
- Forsander, A. 2013. Maahanmuuttajien sijoittuminen työelämään. Teoksessa Muuttajat - kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta, 220-244. Toim. Martikainen, T., Saukkonen, P. & Säävälä, M. Helsinki. Gaudeamus.
- Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Infopankki.fi. 2018. Pakolainen. Muutto Suomeen. Pikaoppaat Suomeen muuttajalle. Viitattu 31.10.2018. <https://www.infopankki.fi/fi/muutto-suomeen/olen-/pakolainen>
- Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä – Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja.

- Kauppinen, T. & Castaneda, A. 2013. Maahanmuuttajaryhmien elinoloissa on eroja. Tilastokeskus. Artikkelit. Tilastokeskuksen Hyvinvointikatsauksessa 3/2013. Viitattu 18.11.2018.
https://www.stat.fi/artikkelit/2013/art_2013-09-23_007.html?s=0
- Kervinen, E. 2018. Maahanmuuttajien työllisyys on Suomessa selvästi heikompaa kuin naapurimaissa – työministeri Jari Lindström haluaa uusia toimia, muttei tarkenna mitä. Helsingin sanomat. Poliitiikka. Verkkolehti. Viitattu 31.10.2018.
<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000005616173.html>
- KvantiMOTV. 2007. Menetelmäopetuksen tietovaranto. Mittaaminen: muuttajien ominaisuudet. Viitattu 13.11.2018. <https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/mittaaminen/ominaisuudet.html>
- Köykkäri, T. 2018. Suunta työelämään hankkeen asiakkaiden kokemuksia ja näkemyksiä maahanmuuttajien työllistymisestä Porin seudulla. Opinnäytetyö. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Viitattu 18.10.2018.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/141637/koykkari_teea.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Larja, L. 2018. Kotoutuminen on terveyttä, hyvinvointia ja työtä – koko Suomessa. THL. Viitattu 19.12.2018. <https://www.slideshare.net/THLfi/maahanmuuttajien-ylikoulutus>
- Larja, L., Warius, J., Sundbäck, L., Liebkind, K., Kandolin, I. & Jasinskaja-Lahti, I. 2012. Discrimination in the Finnish labor market: an overview and a field experiment on recruitment. MEE Publications. Employment and entrepreneurship 16/2012. Viitattu 9.1.2019. <https://yhdenvertaisuus.fi/documents/5232670/5376058/Discrimination+in+the+Finnish+Labour+Market>
- Latomaa, S., Pöyhönen, S., Suni, M. & Tarnanen, M. 2013. Kielikysymykset muuttoliikkeessä. Teoksessa Muuttajat - kansainvälinen muuttoliike ja suomalaisen yhteiskunta, 163-183. Toim. Martikainen, T., Saukkonen, P. & Säävälä, M. Helsinki. Gaudeamus.
- L 28.12.2012/916. Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 31.10.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120916#L4>
- L 30.12.2010/1386. Laki kotoutumisen edistämisestä. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 31.10.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>
- L 1325/2014. Yhdenvertaisuuslaki. Säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 31.10.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>
- Luhtaniemi, M. & Ikonen, M. 2017. Maahanmuuttajien matka koti työllistymistä. Opinnäytetyö. Karelian ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma.

Viitattu 24.10.2018. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/131984/Ikonen_Mari_Luhtaniemi_Matti_2017_06_12.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Maahanmuuttovirasto. 2018. Sanasto. Viitattu 25.10.2018. <https://www.migri.fi/sanasto>

Makkonen, T. & Koskenniemi, E. 2013. Muuttoliikkeen ja maahanmuuttajien aseman oikeudellinen sääntely. Teoksessa Muuttajat - kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta, 55-80. Toim. Martikainen, T., Saukkonen, P. & Säävälä, M. Helsinki. Gaudeamus.

Marttinen, R. 2018. Vaasan kaupunki. Vaasan työttömyysraportti 9/2018. Viitattu 18.11.2018. https://www.vaasa.fi/sites/default/files/atom/tyottomyysraportti_9-2018.pptx.pdf

Moiso, D. 2018. Experiences of Acculturation and Stress: Young Adult Male Afghan Refugees in Vaasa. Pro gradu. Viitattu 9.1.2018. <https://www.tritonia.fi/fi/eopinnaytteet/tiivistelma/8262>

Nieminen, T., Sutela, H. & Hannula, U. 2015. Tilastokeskus. Ajankohtaista. Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014. Verkkojulkaisu. Viitattu 13.11.2018. https://tilastokeskus.fi/ajk/julkistamiskalenteri/kuvailusivu_fi.html?ID=16163

OECD 2018. Working together: Skills and Labour Market Integration of Immigrants and their Children in Finland. OECD Publishing, 3, 16, 163, 173. Viitattu 27.10.2018. <http://www.oecd.org/finland/working-together-skills-and-labour-market-integration-of-immigrants-and-their-children-in-finland-9789264305250-en.htm>

Opinnäytetyön eettiset suositukset 2018. KAMK -Kajaanin ammattikorkeakoulu. Verkkosivusto. Kajaani. Viitattu 18.11.2018. <https://www.kamk.fi/fi/opari/Opinnaytetyopakki/Opinnaytetyoprosessi/SoTeLi/Opinnaytetyoprosessi/Eettiset-suositukset?contentid=fefdc47f-072f-4074-9f36-0ac442a155a7&refreshTree=0#Tutkimusvilppi>

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Verkkojulkaisu. Viitattu 06.11.2018. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>

Sandell, L. & Vaajala, J. Sosiaalisten kontaktien merkitys maahanmuuttajien työllisyyteen. Opinnäytetyö. Vaasan ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Viitattu 31.12.2018. <https://www.theseus.fi/handle/10024/153903>

STEA. 2019. Avustukset. Avustuskohteet. Viitattu 5.1.2019. <http://avustukset.stea.fi/>

Suomen akateemisten naisten liitto 2018. Luetaan yhdessä -verkosto. Viitattu 31.12.2018. <http://akateemisetnaiset.fi/hankkeet/luetaan-yhdessa/>

Sutela, H. & Larja, L. 2015. Yli puolet Suomen ulkomaalaistaustaisista muuttanut maahan perhesyistä. Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi -tutkimus 2014. Verkkojulkaisu. Viitattu 31.10.2018. https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/art_2015-10-15_001.html

SVT. Suomen virallinen tilasto. 2016. Työssäkäynti. Toimiala, Työnantajasektori Ja Työpaikat 2016. Liitetaulukko 3. 18-74-vuotiaat työlliset, yrittäjien osuus työllisistä ja työttömien osuus työvoimasta taustamaittain vuonna 2016. Verkkojulkaisu. Helsinki. Tilastokeskus. Viitattu 18.11.2018. http://www.stat.fi/til/tyokay/2016/04/tyokay_2016_04_2018-11-02_tau_003_fi.html

Tilastokeskus a. 2018. Tilastojen ABC. Tilastot ja tilastojen käyttö. Viitattu 18.11.2018. https://tilastokoulu.stat.fi/verkkokoulu_v2.xql?page_type=sisalto&course_id=tkoulu_tlkt&lesson_id=1&subject_id=1

Tilastokeskus c. 2018. Tilastojen ABC. Tilastojen tuottaminen. Viitattu 18.11.2018. https://tilastokoulu.stat.fi/verkkokoulu_v2.xql?course_id=tkoulu_tlkt&lesson_id=3&subject_id=0&page_type=sisalto

Tilastokeskus c. 2018. Käsitteet. Työtön. Viitattu 18.11.2018. <http://www.stat.fi/meta/kas/tyoton.html#tab2>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 7., uudistettu laitos. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2016. Valtion kotouttamisohjelma vuosille 2016-2019 ja Valtion periaatepäätös valtion kotouttamisohjelmasta. Valtioneuvoston julkaisuarkisto. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 45/2016. Verkkojulkaisu. Helsinki. Viitattu 23.10.2018. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/79075>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2018. Työnhakijalle. Työttömän työnhakijan oikeudet ja velvollisuudet. Viitattu 18.11.2018. http://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/jos_jaat_tyottomaksi/oikeudet_velvollisuudet/index.html

Wrede, S., Nordberg, C. & Forsander, A. 2010. Etnistyyvä eriarvoisuus ja keinot kohti tasa-arvoa. Teoksessa Vieraita töissä – työelämän etnistyyvä eriarvoisuus, 274-283. Toim. Wrede, S. & Norberg, C. Helsinki. Gaudeamus.

LIITE 1.

Teemahaastattelurunko:

Kannustavat Kokemukset -projekti

1. Millainen kokemus projektiin osallistuminen oli?
2. Saitko apua työnhakuun?
Jos sait, millaista?
Jos et saanut, mistä se johtui?
3. Saitko projektista apua liittyen johonkin muuhun kuin työnhakuun?
Jos sait, millaista?
Jos et saanut, mistä se johtui? Millaista apua olisit tarvinnut?
4. Miten kuvailisit taitojasi hakea työtä ennen kuin osallistuit projektiin asteikolla 1-10?
5. Miten kuvailisit taitojasi nyt asteikolla 1-10?
Jos kuvailit taidoissasi tapahtuneen muutosta, mistä ajattelet sen johtuvan?
Jos muutosta ei tapahtunut, mistä ajattelet sen johtuvan?

Maahanmuuttajien työllistyminen

1. Mitä ajattelet maahanmuuttajien työllistymisestä Vaasassa/Kokkolassa?
2. Tarvitsevatko maahanmuuttajat lisäapua työllistyäkseen?
3. Keneltä apua voi saada?
4. Miten kuvailisit mahdollisesti saamaasi apua muualta kuin projektista?
5. Millaisia vahvuuksia maahanmuuttajilla on mahdollisesti työelämässä?

Työllistymisen haasteet

1. Millaisia haasteita mahdollisesti maahanmuuttajilla saattaa olla työllistymisessä?
2. Miten mahdollisia haasteita voisi vähentää?

LIITE 2.

TUTKIMUSTIEDOTE

Hyvä vastaaja,

Tämä haastattelu tehdään Vaasan ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoiden toimesta ja on osa opinnäytetyötä. Opinnäytetyössä tutkitaan Kannustavat Kokemukset -projektiin osallistuneiden kokemuksia projektin vaikutuksista. Tutkimuksen tavoitteena on kehittää Kannustavat Kokemukset -projektin toimintaa. Yksilöhaastattelut tehdään Erytishuoltojärjestöjen liitto EHJÄ ry:n tiloissa, osoitteessa Asemakatu 5-7 sekä Kokkolan osalta Kokkolan konttorissa. Takaamme rauhallisen ympäristön sekä yksityisyydensuojan. Arvioimme haastattelun kestävän noin tunnin.

Huomaathan:

- Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista. Haastateltavalla on oikeus keskeyttää osallistuminen tutkimukseen tai kieltäytyä vastaamasta hänelle esitettyyn kysymykseen.
- Haastattelu nauhoitetaan ääninauhurilla, jonka jälkeen haastattelu kirjoitetaan tekstitiedostoksi. Ääninauhoite tuhotaan sen jälkeen, kun haastattelu on kirjoitettu tekstitiedostoksi.
- Haastattelun luottamuksellisuus turvataan niin, että henkilötietoja sisältävää aineistoa ei luovuteta tutkimuksen ulkopuolisille tutkimuksen missään vaiheessa. Haastateltavan ja haastattelussa esille tulevien muiden henkilöiden nimet poistetaan tai muutetaan peitenimiksi. Myös paikkatiedot ja muut erisnimet (työpaikkojen tms. nimet) poistetaan, jotta aineistoon sisältyvien henkilöiden tunnistaminen ei ole enää mahdollista.
- Haastattelussa esille tulleet asiat raportoidaan tutkimusjulkaisuissa tavalla, jossa tutkittavia tai muita haastattelussa mainittuja yksittäisiä henkilöitä ei voida tunnistaa
- Valmis tutkimus julkaistaan Theseus -verkkotietokannassa ja on tulella olemaan siellä kaikkien luettavissa.

Opinnäytetyötämme ohjaa Vaasan ammattikorkeakoulun Lehtori Ahti Nyman, jolta saa myös lisätietoa opinnäytetyöstä ja häneen voi olla yhteydessä, mikäli tulee jotain kysyttävää.

Yhteystiedot:

Ahti Nyman

+358 207 663 519

ahti.nyman@vamk.fi

Kiitos mielenkiinnostasi työtämme kohtaan!

Ystävällisin terveisin,

Marjo Kangas ja Mira Mustonen

LIITE 3.

SUOSTUMUSLOMAKE

Tietoinen suostumus

Opinnäytetyö:

Suostun haastatteluun, jossa selvitetään Kannustavat Kokemukset -projektiin osallistuneiden kokemuksia projektin vaikutuksista. Olen tietoinen opinnäytetyöstä, sen tarkoituksesta ja tavoitteista. Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista ja minulla on milloin tahansa oikeus keskeyttää osallistuminen tutkimukseen tai kieltäytyä minulle esitettyyn kysymykseen.

Tutkimukseen osallistuvan allekirjoitus

Nimenselvennys

Päivämäärä ja paikka
